

BEHEERSPLAN ONROEREND ERFGOED: WELLERMOLEN, MOLENSTRAAT 22, WELLEN.

Naam: *Beheersplan Wellermolen, Wellen.*

Ligging: *Molenstraat 22, 3830 Wellen.*

Beheersplan opgemaakt door: *Architect Liliane Vandeput
Bouwhistoricus Tim Ackenhausen.*

Opdrachtgever: *Kristel Lecluse en Marco Vandermeer
Stationsstraat 55, 3840 Borgloon*

Inhoud:

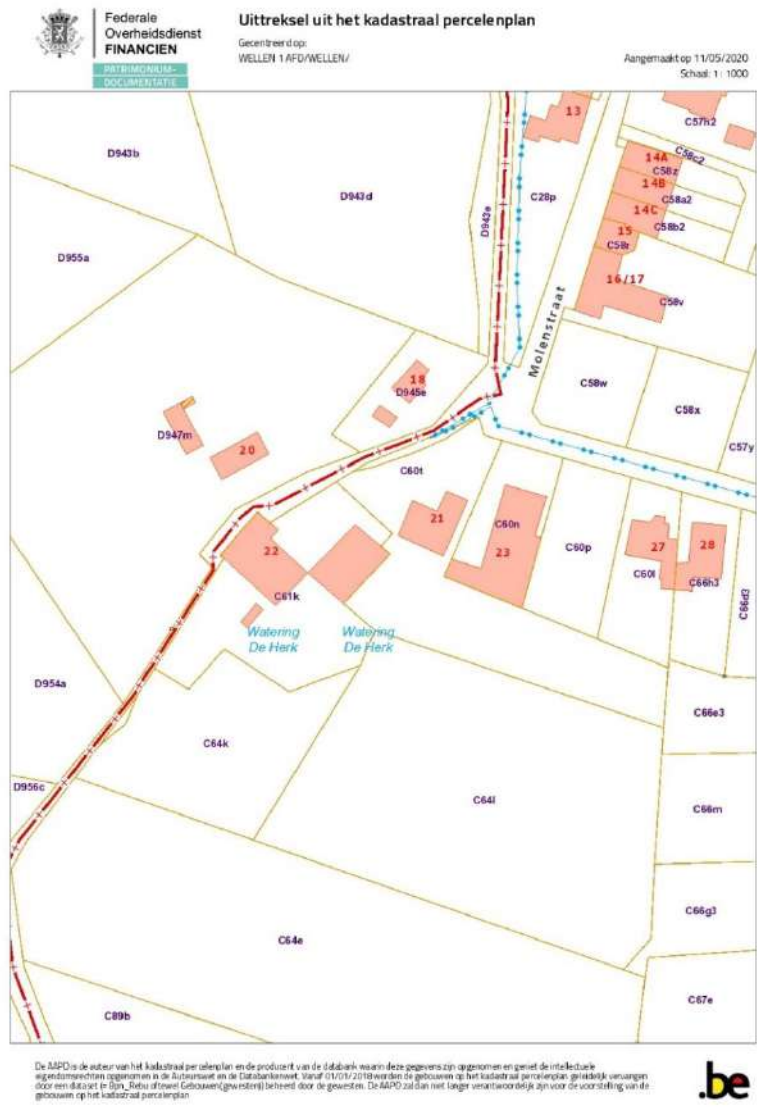
1. Identificatie en afbakening van het beoogde gebied	Pg. 2
1.1 <i>Administratieve gegevens</i>	Pg. 2
1.2 <i>Juridische toestand</i>	Pg. 3
1.3 <i>Afbakening</i>	Pg. 4
1.4 <i>Eigenaar en opdrachtgever</i>	Pg. 4
1.5 <i>Beheersplan opgesteld door</i>	Pg. 4
1.6 <i>Participatie en communicatie</i>	Pg. 5
2. Bouwhistorische nota	Pg. 5
3. Inventaris huidige toestand	Pg. 10
3.1 <i>Context en omgeving</i>	Pg. 10
3.2 <i>Algemeen</i>	Pg. 11
3.3 <i>Het woonhuis</i>	Pg. 11
3.3.1 <i>De voorgevel</i>	Pg. 11
3.3.2 <i>De achtergevel</i>	Pg. 15
3.3.3 <i>De rechter zijgevel</i>	Pg. 19
3.3.4 <i>De linker zijgevel</i>	Pg. 20
3.3.5 <i>Het interieur</i>	Pg. 21
3.4 <i>Moleninstallatie</i>	Pg. 42
3.5 <i>De Stal</i>	Pg. 50
3.5.1 <i>De voorgevel</i>	Pg. 50
3.5.2 <i>De achtergevel</i>	Pg. 51
3.5.3 <i>De linker zijgevel</i>	Pg. 52
3.5.4 <i>De rechter zijgevel</i>	Pg. 53
3.5.5 <i>Het interieur</i>	Pg. 54
3.6 <i>Het Bakhuis</i>	Pg. 55
3.7 <i>De Bijgebouwen</i>	Pg. 56
3.8 <i>De Koer</i>	Pg. 57
3.9 <i>De Evolutie</i>	Pg. 58
4. Beschrijving van de erfgoedwaarden	Pg. 59
5. Visie op het beheer en de beheersdoelstellingen	Pg. 60
6. Beheersmaatregelen	Pg. 61
7. Opvolging en evaluatie	Pg. 65
8. Bijlagen	Pg. 65

1. IDENTIFICATIE en AFBAKENING van het beoogde gebied.

1.1. Administratieve gegevens.

Het beheersplan wordt opgemaakt voor: Het gehele molencomplex, gelegen aan de Molenstraat 22 te Wellen. De als monument beschermde onderdelen van dit complex omvatten: een molenhuis met inboedel, sluizencomplex en waterrad, een op het molenhuis aansluitend woonhuis, een stal, een bakhuis, twee bijgebouwen en het erf. Het complex ligt in een beschermd dorpsgezicht. Dit beheersplan beperkt zich echter tot de bescherming als monument.

Kadastrale gegevens: Wellen 1^e afdeling , sectie C , perceelnummer 61k.

Afb. 1: Kadastraal uitreksel.

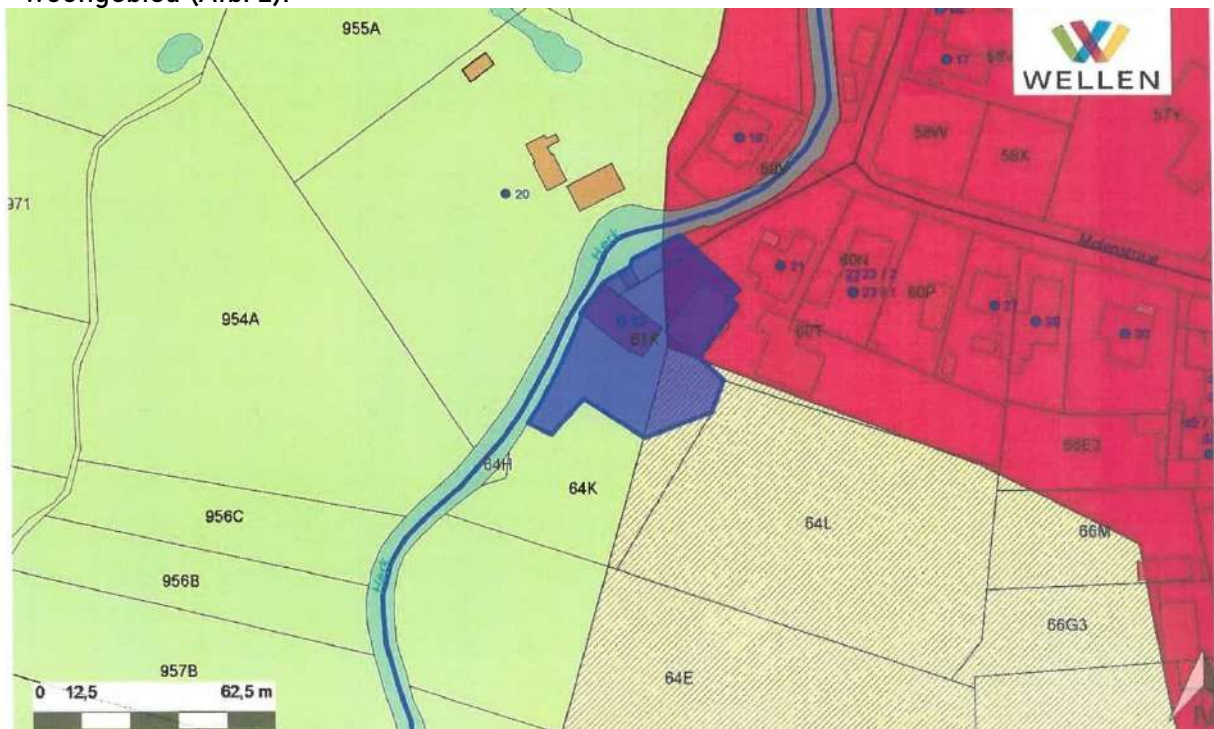
1.2. Juridische toestand:

Bescherming:

- Het molenhuis, met volledige inrichting, waterrad en Sluis, met wanden stroomop- en stroomafwaarts zijn sinds 26.10.1993 per ministerieel besluit beschermd als monument.
- Het woonhuis, de stal, het bakhuis en rest van het perceel (koer, bijgebouwen en achterliggende tuin) zijn sinds 17.03.2003 per ministerieel besluit beschermd als monument.
- Een eerste inventarisatie van het molencomplex gebeurde in 1987. Een herinventarisatie gebeurde op 01-02-2018.
- Het beschermde molencomplex maakt sinds 26.10.1993 deel uit van het beschermde dorpsgezicht "Wellermolen op de Herk met omgeving en hoeve Het Kasteeltje". Zoals reeds vermeld beperkt dit beheersplan zich enkel tot het als monument beschermde molencomplex gelegen op het perceel 61k.

Ligging:

- Het molencomplex ligt in het gewestplan St Truiden- Tongeren. Het perceel ligt deels in een natuurgebied, deels in landschappelijk waardevol agrarisch gebied en in een woongebied (Afb. 2).

Afb. 2: Detail gewestplan St Truiden- Tongeren.

1.3. Afbakening.

Op afbeelding 3 is het beschermde dorpsgezicht aangeduid met een doorzichtige blauwe laag. Het beschermde molencomplex is met een bruinrode doorzichtige laag en een rode omlijning aangeduid. Het beschermde complex ligt in het beschermde dorpsgezicht, er is een dubbele bescherming. Het beheersplan wordt enkel opgesteld voor het monument op het perceel 61k. Het beschermde dorpsgezicht wordt niet behandeld in dit beheersplan.

☒	Beschermd Onroerend Erfgoed	
☒	cultuurhistorische landschappen	☐
☒	archeologische sites	☐
☒	stads- en dorpsgezichten	☐
☒	monumenten	☐
☒	overgangszones	☐
<hr/>		
☒	Vastgestelde Inventarissen	
☐	landschapsatlas	☐
☐	historische tuinen en parken	☐
☐	houtige beplantingen	☐
☐	archeologische zones	☐
☒	bouwkundig erfgoed	☐

Afb. 3: Kaart Geoportaal, met afbakening van beheersplan in het rood.

1.4. Eigenaar en opdrachtgever:

- Eigenaars van het perceelnummer 61K
Kristel Lecluse en Marco Vandermeer.
Stationsstraat 55
B-3840 Borgloon
- Eigenaars van de externe moleninstallatie
Watering de Herk openbaar bestuur.
Kapelhofstraat 22/1
B-3500 Hasselt
- De opdrachtgevers zijn Kristel Lecluse en Marco Vandermeer.

1.5. Beheersplan opgesteld door:

- Architect Liliane Vandeput
Minderbroedersstraat 52/3
B-3500 Hasselt
- Bouwhistoricus Tim Ackenhausen
Victor Rousseaulaan 53-7
B-1190 Vorst

1.6. Participatie en communicatie:

Het beheersplan heeft betrekking op verschillende eigenaars (Kristel Lecluse en Marco Vandermeer- Perceelnummer 61K & Watering de Herk openbaar bestuur- Externe moleninstallatie). De opmaak van dit beheersplan gebeurt op basis van een open en transparante communicatie met alle eigenaars.

De eigenaar van de externe moleninstallatie is per aangetekend schrijven en/of mail op de hoogte gebracht van de opmaak van een beheersplan en is per mail op de hoogte gehouden van de inhoud ervan.

2. HISTORISCHE NOTA.

Afb. 4: Wellen, zicht op de huidige Dorpstraat, voor 1927.

Volgens de inventaris onroerend erfgoed, gaat de oudste vermelding van Wellen (of Welnis) terug tot 1163. De etymologische oorsprong van de naam zou terug te vinden zijn in Villina terra, hetgeen landbouwbedrijf betekent. De Herk doorkruist Wellen van zuid naar noord en wordt gevoed door enkele kleinere beken die erin uitmonden.

Tijdens de middeleeuwen behoorde de vrijheerlijkheid Wellen toe aan de abdij van Munsterbilzen en vormde een enclave binnen het gebied van de graven van Loon. De abdij van Munsterbilzen bezat hier twee banmolens, waarvan er zich één bevond op de locatie van de huidige Wellermolen. Na het neerslaan van een lokale opstand werd het dorp in 1467 door de Bourgondiërs platgebrand. En ook in de volgende eeuwen kwam het meerdere malen tot plundering door voorbijtrekkende legers¹.

De inventaris onroerend erfgoed leert ons dat de molen reeds in 1235 vermeld werd. Zoals reeds vermeld, zou het één van de twee banmolens geweest zijn die in het bezit waren van de abdij van Munsterbilzen². Het oudste cartografisch bewijs voor het bestaan van deze twee molens vinden we terug op de Villaretkaart, opgesteld tussen 1745 en 48 (Afb. 5). Ook op de Ferrariskaart,

¹ Agentschap onroerend erfgoed 2020, <https://id.erfgoed.net/themas/14051>

² Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Wellermolen op de Herk [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/32535>

opgesteld tussen 1771 en 78, vinden we beide molens terug (Afb.6). Aan de hand van de memoires van Ferraris vermeld de inventaris onroerend erfgoed dat de Wellermolen oorspronkelijk een oliemolen was. Op de Villaretkaart is echter duidelijk zichtbaar dat de tweede molen, ten noorden van de Wellermolen, als oliemolen (Moulin a huile) omschreven wordt. De Wellermolen heeft enkel de beschrijving "Moulin". De Villaretkaart geeft de door ons onderzochte molen weer als een complex met een centrale binnenkoer. Op de Ferrariskaart is het een L-vormig complex.

Afb. 5: Detail Villaretkaart, 1745-48

Afb. 6: Detail Ferrariskaart, 1770-78

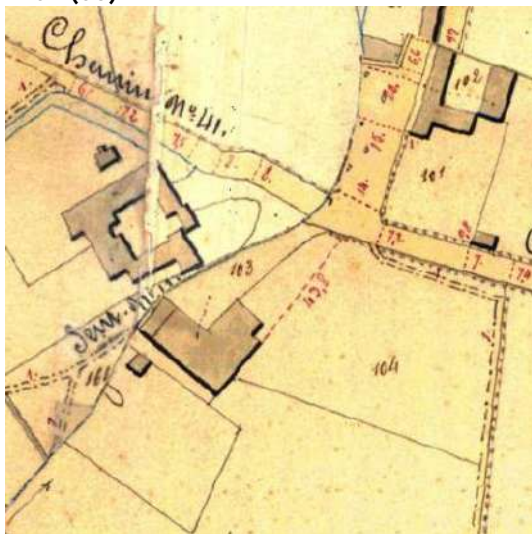
Met de bezetting van de zuidelijke Nederlanden door Frankrijk in 1795 kwam een einde aan het ancien régime en werden de bezittingen van de abdij van Munsterbilzen verkocht. Op een schematische kaart uit deze periode is zichtbaar dat er zich in Wellen nog steeds twee molens bevonden (Afb. 7).

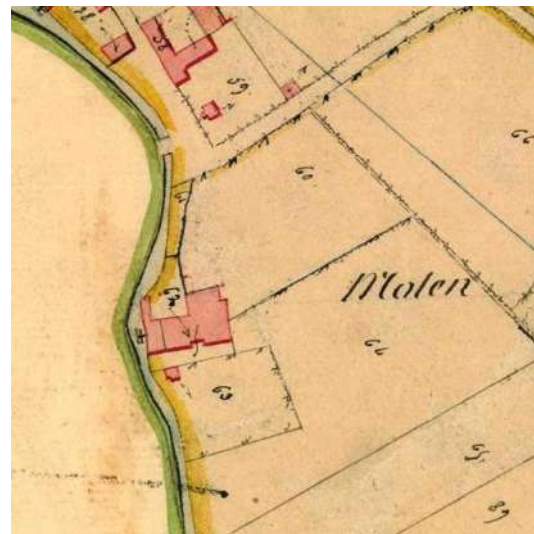
Afb. 7: Detail Carte du Département de la Dyle, 1792-97

De atlas der buurtwegen, opgesteld tussen 1843-45 en het primitief kadaster, dat in Limburg pas vanaf 1844 beschikbaar is geven een eerste accurate weergave van het gehele complex (Afb. 8,9). De weergave op beide plannen is vergelijkbaar met het L-vormig volume op de Ferrariskaart. Het gebouw wordt op beide afbeeldingen in twee gedeeld. Deze delen komen overeen met de huidige molen langs de beek en het woonhuis, met haaks daarop een aansluitend volume.

Het primitief kadaster geeft nog een volume weer dat haaks aansluit op de molen langs de beek. Het geheel van molen- en woonhuis heeft op het primitief kadaster maar 1 kadastraal nummer (62). Het omhaagde terrein met bakhuis ten zuiden van het complex had een eigen kadastraal nummer (63).

Afb. 8: Detail Atlas der Buurtwegen 1843-45

Afb. 9: Detail Primitief Kadaster 1839-44

Bij het opstellen van het kadaster was het complex in handen van de molenaar Gerard Waegemans. Na zijn dood in 1848 kwam het complex in handen van zijn kinderen. En in 1875 werd Rosalie Waegemans de nieuwe eigenares. Door haar huwelijk met Alphonse Houbrechts in 1876 werd hij de nieuwe eigenaar (Afb. 10,11).

NAEM.		VOORNAMEN.	
Waegemans		Gerardus	
Houbrechts		Alphonse	

VERWIJZING NAER		SOORT	INHOUDS- GROOTTE	B
TO KADASTRAL PLAATS.	MET ALGEMEEN REGISTER DER HYPOTHEKEN.			
11	12	13	14	15

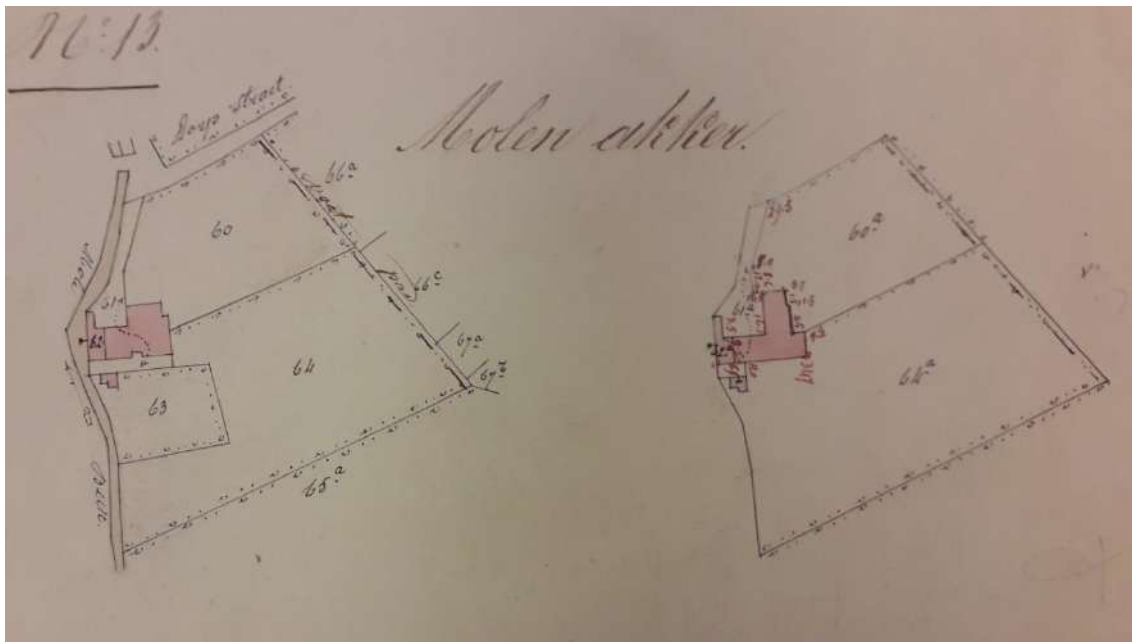
Afb. 10: Detail kadastrale legger met eigendom van de familie Waegemans/Houbrechts.

BEROEP.	WOONPLAETS.
Molenaar	Wellen
Landbouwer	Wellen
Landbouwer	Wellen
Landbouwer	Wellen

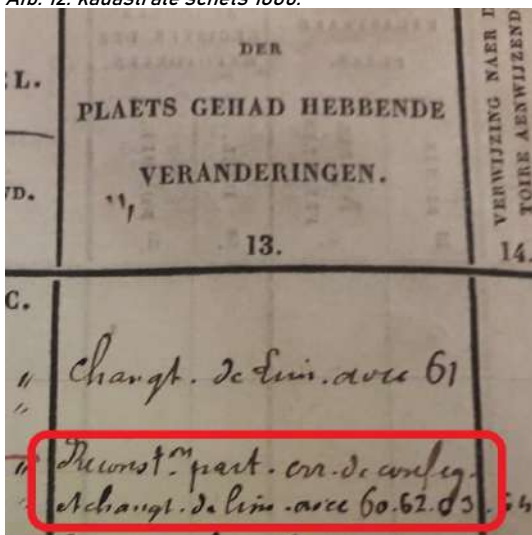
BELASTRAER	BEKNOOTE	AANWIJZING DER ARTIKEL- en der VOLGKOMMEN VAN DEER ZIJDE
INKOMEN	OMSCHRIJVING	
VAN IEDER PERCEEL.	DER PLAETS GEHAD HEBBENDE VERANDERINGEN.	WABUIT GETROKKEN.
11.	12.	13.

Afb. 11: Detail kadastrale legger met eigendom van de familie Waegemans/Houbrechts.

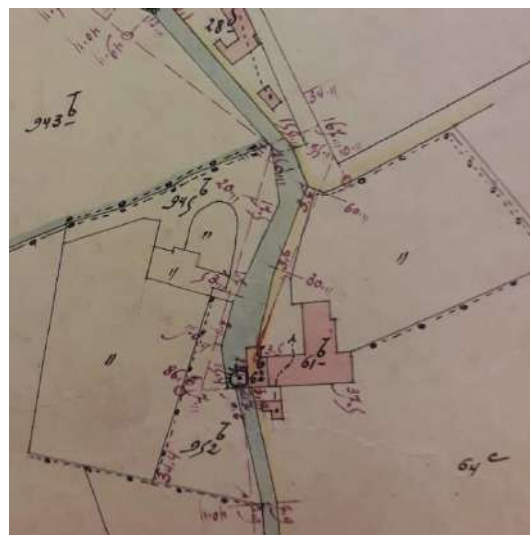
In 1880 werd het complex grondig verbouwd. Het volume dat haaks op het woonhuis staat werd vervangen door de huidige stal. En een kleine inham aan de achtergevel van het woonhuis verdween (Afb. 12). In de legger van het kadaster staat deze ingreep als "Reconstruction partielle" omschreven (Afb. 13). In 1884 werd tijdens werken aan de beek het bijgebouw voor het molenhuis verkleind (Afb.14).

Afb. 12: kadastrale schets 1880.

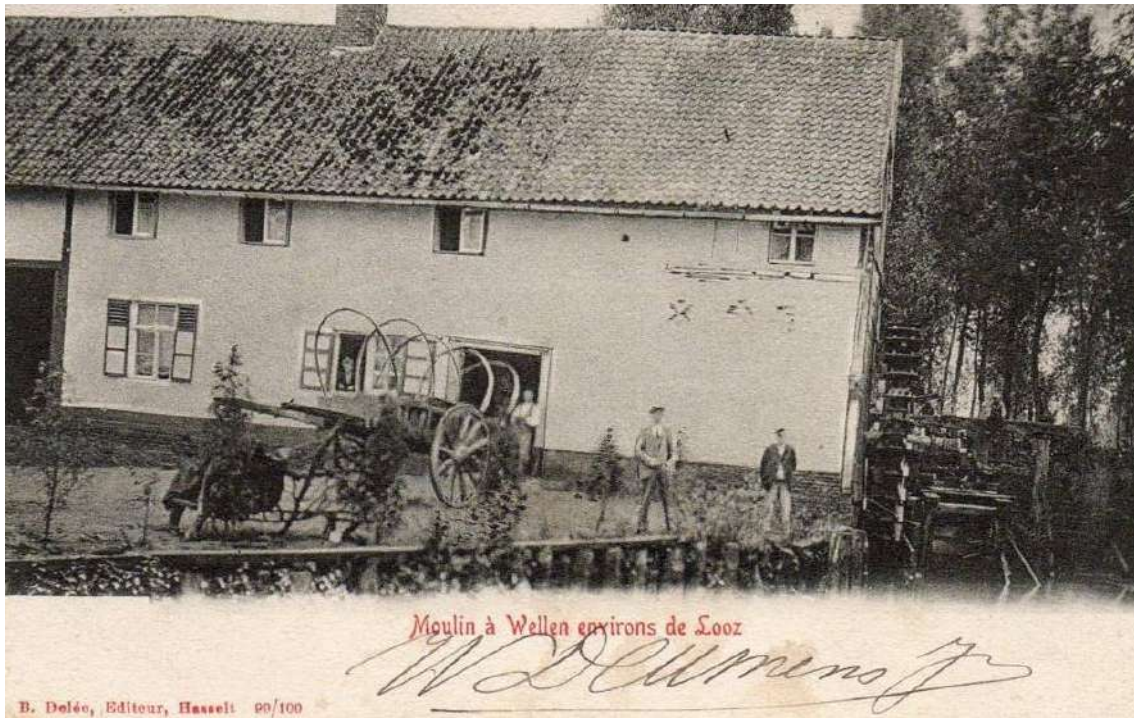
Afb. 13: Kadastrale legger 1880.

Afb. 14: kadastrale schets 1884.

Het verkleinde bijgebouw verdwijnt na 1884 volledig. Deze evolutie werd niet gedocumenteerd door het kadaster, maar is wel zichtbaar op een postkaart die dateert van voor 1907³ (Afb. 15). Op deze postkaart is ook zichtbaar dat de huidige bakstenen voorgevel van het woonhuis in een latere fase werd gebouwd. De oude voorgevel had een donkere bakstenen plint. Het gelijkvloers had een beluikt venster en een beluikt dubbelblokozijn. Op de verdieping waren 3 vensters. Het is onduidelijk of de gevel van het woonhuis uit vakwerk of baksteen bestond. De voorgevel van het molenhuis komt wel overeen met de huidige situatie en bestond duidelijk uit baksteen. Dit is vooral zichtbaar aan de metselaarstekens onder het raam van de verdieping. Verder is zichtbaar dat het molenrad en het sluiswerk uit hout bestonden. Het volume tussen woonhuis en stal had een grote poort en bestond uit vakwerk.

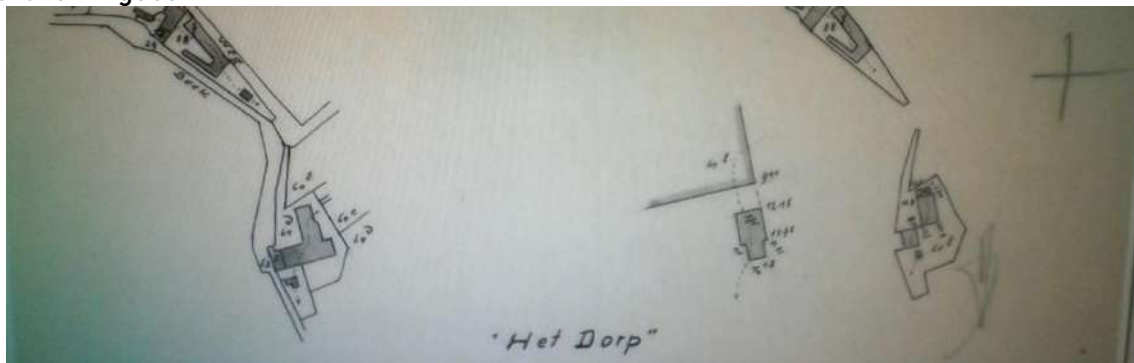
³ Deze afbeelding werd uitgegeven door de fotografe Betsy Delee, <https://fomu.atomis.be/index.php/delee-betsy:isaar> (geraadpleegd op 21-05-2020), <https://www.hasel.be/ghuys-gustaaf-uit-drukkend-hasselt-2003?page=13> (geraadpleegd op 21-05-2020)

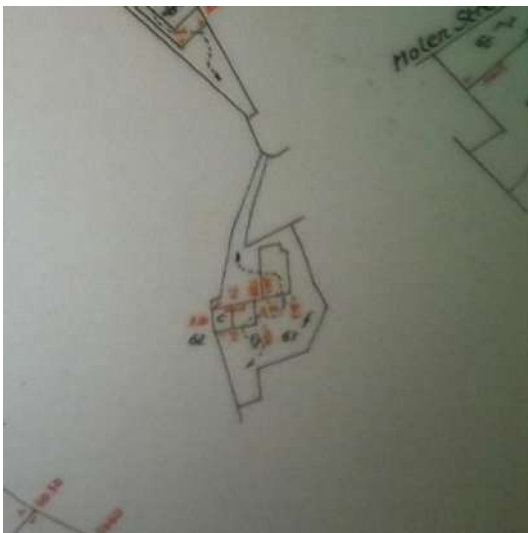
Afb. 15: Vooraanzicht van het molen/woonhuis, voor 1907

In 1951 verdween het volume tussen woonhuis en schuur. Het bakhuis komt op de huidige plaats te staan (Afb. 16). In 1957 verdween het bijgebouw vooraan tegen het molenhuis van de kadastrale schets (Afb. 17). Het is mogelijk dat het hier om een rechtzetting gaat. Het huidig bijgebouw verscheen pas in 1985 op de kadastrale schets (Afb. 18).

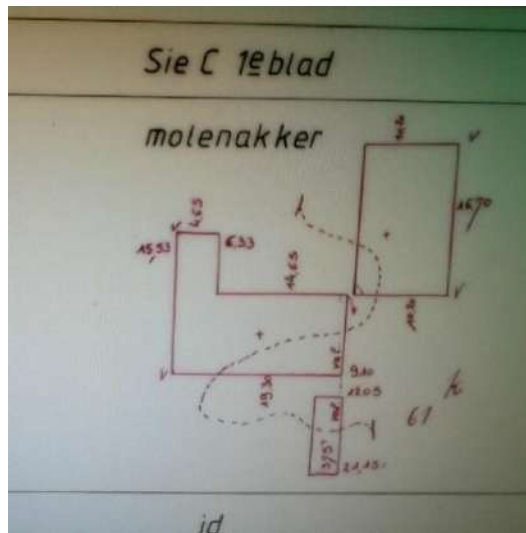
Het molencomplex wordt momenteel soms nog bewoond door de huidige eigenaars. Een gedetailleerd onderzoek van de bouwsporen kan pas gebeuren nadat het stalvolume gedeeltelijk tot woonruimte wordt omgevormd. Hierna kan begonnen worden met een ontmanteling van afkastingen en voorzetwanden in het woon/molenhuis om de bouwsporen in detail te onderzoeken. Toch is reeds zichtbaar dat het molencomplex een zeer lange en interessante evolutie kent. En dat deze evolutie zich tot zeer recent doorzette. Met de reeds vergaarde informatie kunnen we ons voor een groot deel aansluiten bij de bevindingen van de inventaris Onroerend Erfgoed.

Afb. 16: Kadastrale schets 1951.

Afb. 17: Kadastrale schets 1957.

Afb. 18: Kadastrale schets 1985.

3. INVENTARISATIE en toestandsrapport.

3.1. Context.

Het als monument beschermde molencomplex ligt aan de overgang tussen een weiden en beemdenlandschap in het zuiden en het centrum van Wellen in het noorden. Het weiden en beemdenlandschap is beschermd als dorpsgezicht en staat bekend als "Wellermolen op de Herk met omgeving en hoeve Het Kasteeltje". Het molencomplex maakt integraal deel uit van dit beschermd dorpsgezicht, dit beheersplan beperkt zich echter tot het perceel C61K.

Het molencomplex bestaat uit verschillende delen en werd in verschillende fasen beschermd. Een eerste bescherming dateert van 1993 en omvatte enkel het molenhuis met sluizencomplex en waterrad. In 2008 werd de rest van het complex beschermd. Omwille van het specifieke karakter van elk onderdeel worden de verschillende delen van het complex in de inventaris apart behandeld (Afb. 19). De relevante erfgoedelementen staan vet gedrukt in de tekst en worden op het einde van elke paragraaf herhaald.

Afb. 19: Situering verschillende onderdelen molencomplex. A: Stal B: Molenhuis, C: Woonhuis, D: Bijgebouwen, E: Bakhuis

3.2. Algemeen.

De als monument beschermde delen van het complex bestaan uit een woon/ molenhuis van **5 traveeën en 2,5 bouwlagen**, een stal van **3 traveeën en 2 bouwlagen** en een bakhuis. Voorts maken ook twee recente bijgebouwen die aansluiten op het woon/molenhuis deel uit van de bescherming, evenals de **deels gekasseide koer** en het **betonnen sluisencomplex met metalen waterrad**.

De buitengevels van alle volumes bestaan grotendeels uit baksteen. Enkel de **linker zijgevel van het woonhuis en het bakhuis bestaan uit vakwerk**. De **binnenwanden van het woonhuis bestaan grotendeels uit vakwerk**. Het woon/molenhuis, de stal en het bakhuis hebben een **zadeldak**. De daken van het woon/molenhuis en de stal zijn afgewerkt met mechanische pannen. De pannen van het bakhuis zijn reeds verwijderd. De bijgebouwen aan het woon/molenhuis hebben een lessenaarsdak in golfplaten.

Zoals reeds vermeld worden woonhuis en molenhuis apart beschreven in de inventaris. Beide delen vormen samen echter één geheel, lopen in elkaar over en aan de gevels is de overgang tussen woon- en molenhuis niet helemaal duidelijk. Om deze reden wordt er één assensysteem gehanteerd voor beide delen en worden de gevels als één geheel omschreven. Het interieur van beide delen wordt echter apart beschreven.

Erfgoedelementen:

- Woon/ molenhuis van 5 traveeën en 2,5 bouwlagen, stal van 3 traveeën en 2 bouwlagen.
- Deels gekasseide koer.
- Betonnen sluisencomplex en metalen waterrad.
- Linker zijgevel en binnenwanden van woonhuis in vakwerk, Bakhuis in vakwerk.
- Woon/molenhuis, stal en bakhuis met zadeldak.

3.3. Woon/molenhuis.

3.3.1. Voorgevel.

Afb. 20: Voorgevel woon/molenhuis.

De voorgevel van het woon/molenhuis **bestaat uit twee delen**. Ook al vormen beide delen één geheel toch geven ze geen getrouwe weergave van de opdeling tussen het woonhuis en het molenhuis (Afb. 21). Gemakkelijker halve zal het linker deel van de gevel de woonhuisgevel genoemd worden en het rechter deel de molenhuisgevel.

De woonhuisgevel bestaat uit **baksteen** en heeft een **gecementeerde plint die bovenaan is afgewerkt met een lijst in blauwe hardsteen**. Het metselwerk is uitgevoerd in kruisverband en de voegen bestaan uit kalkmortel. De molenhuisgevel bestaat uit **baksteen**. Het metselwerk is uitgevoerd in kruisverband en de voegen bestaan uit kalkmortel. Bovenaan rechts zit een stuk **versteend vakwerk**. De molenhuisgevel is wit geschilderd en heeft onderaan links een **gecementeerde plint, afgewerkt met een lijst in blauwe hardsteen** (Afb. 22). Onder het versteende vakwerk heeft de gevel een **rollaag**.

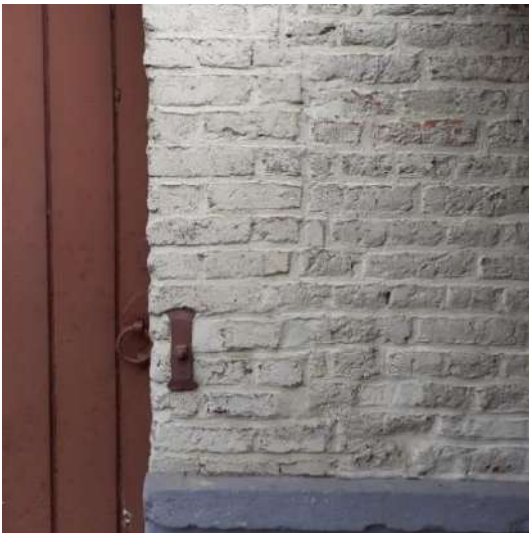

Afb. 21: Opdeling gevel, links woonhuis, rechts molenhuis. Afb. 22: Einde van lijst bovenaan gecementeerde plint.
Eigenlijke opdeling tussen woon- en molenhuis verloopt langs de rode lijn.

Op de benedenverdieping heeft de woonhuisgevel twee grote vensteropeningen, een voordeur voor het woonhuis en een toegangsdeur naar het molenhuis. De vensteropeningen hebben een grijs geschilderde **vensterbank in blauwe hardsteen** en zijn bovenaan afgewerkt met een **I profiel met rozetten en ontlastingsboog**. Beide deuren zijn bovenaan ook afgewerkt met een **I profiel met rozetten en ontlastingsboog**. De voordeur van het woonhuis heeft een **bordes met drie treden in blauwe hardsteen**. Op de verdieping heeft de woonhuisgevel vier vensteropeningen. Deze hebben een grijs geschilderde **vensterbank in blauwe hardsteen** en zijn bovenaan afgewerkt met een **I profiel met rozetten**. De molenhuisgevel heeft bovenaan een **laaddeur** en één vensteropening die in het versteende vakwerk zit. Er zijn in totaal **vijf muurankers** die verbonden zijn met de moerbalken. Tegen de hoeken met de linker en de rechter gevel zitten nog twee stalen muurankers die verbonden zijn met de achtergevel. Er is nog een **klein anker naast de deur van het molenhuis**. Dit anker is verbonden met de deursluiting (Afb. 23). Direct op het oever van de Herk wordt op de hoek met de rechter zijgevel de voorgevel verstevigd door een **steunbeer** (Afb. 24).

Bovenaan de woonhuisgevel hangt de oude elektriciteitsaansluiting met keramische isolatoren. De hoek met de linker zijgevel is bovenaan met leien afgemaakt.

Het dak heeft recente mechanische pannen en een dakgoot en regenpijp in zink. De huidige dakafwerking heeft geen erfgoedwaarde en dateert uit 2006 toen een storm de oude dakbedekking, bestaande uit Vlaamse pannen beschadigde. De schouw is recent met recuperatiestenen heropgemetst.

Afb. 23: Klein muuranker deursluiting.

Afb. 24: Steunbeer op de hoek voor- en zijgevel molenhuis.

De molenhuisgevel heeft verschillende barsten die met cement hersteld zijn. Als oudste deel van de gehele voorgevel en vertoont de molenhuisgevel sporen van verschillende bouwfasen. De bouwnaad tussen woon- en molenhuisgevel komt min of meer overeen met de overgang tussen beschilderd en niet beschilderd deel. Op de benedenverdieping zit de bouwnaad rechts naast de deur van het molenhuis. Boven de deur ligt de bouwnaad voor ongeveer 1m. op de overgang tussen het beschilderd en onbeschilderd deel en buigt dan naar rechts af tot aan een horizontale regel links van de laaddeur (Afb. 25). Op de benedenverdieping zit rechts van de bouwnaad een dichtgemaakte deuropening, hier stopt ook de gecementeerde plint (Afb. 26).

Afb. 25: Bouwnaad tussen woon- en molenhuis.

Afb. 26: Dichtgemaakte deuropening.

Op de hoek met de rechter zijgevel is ook een duidelijke bouwnaad (Afb. 27). De huidige rechter zijgevel is later toegevoegd. De laaddeur op de verdieping van de molenhuisgevel maakt geen deel uit van de originele constructie.

Wanneer we deze bouwsporen vergelijken met de bevindingen uit de historische nota kunnen we besluiten dat de woonhuisgevel dateert van na 1907, de wit geschilderde molenhuisgevel is ouder (Afb. 28). Op afbeelding 28 is goed zichtbaar dat onder de huidige beschikking de molenhuisgevel een aantal **metselaarstekens** heeft. Deze vinden we ook terug aan de achtergevel. Het deel van de achtergevel met deze metselaarstekens heeft een jaarsteen met daarop het jaar 1806 (zie verder in de tekst).

Afb. 27: Bouwnaad tussen voor- en zijgevel molenhuis.

Afb. 28: Vooraanzicht van het molen/woonhuis, voor 1907.

Erfgoedelementen:

- De voorgevel bestaat uit twee delen: Woonhuisgevel en molenhuisgevel.
- Bakstenen woonhuisgevel met gecementeerde plint, afgewerkt met een lijst in blauwe hardsteen.
- Bakstenen molenhuisgevel met een gecementeerde plint die is afgewerkt met een lijst in blauwe hardsteen, rollaag met daarboven een stuk versteend vakwerk.
- De vensteropeningen van de woonhuisgevel met vensterbank in blauwe hardsteen en bovenaan afgewerkt met I-profiel met rozetten. Op de benedenverdieping ontlastingsboog boven het I-profiel.
- De deuropeningen van de woonhuisgevel zijn bovenaan afgewerkt met I- profiel met rozetten en ontlastingsboog. Bordes van 3 treden in blauwe hardsteen aan voordeur.
- Laaddeur bovenaan in molenhuisgevel.
- 5 muurankers en klein anker naast deur molenhuis.
- Steunbeer op de hoek met de rechter zijgevel.
- Metselaarstekens in molenhuisgevel.

3.3.2. Achtergevel.

Afb. 29: Achtergevel woon/molenhuis.

De **opbouw van de achtergevel is veel heterogener als de voorgevel**. Maar het verschil tussen woon- en molenhuis is hier duidelijker zichtbaar aan een bouwnaad (Afb. 30). Het heterogeen karakter van de achtergevel komt vooral tot uiting door verschillende bouwnaden, bijgemaakte en dichtgemaakte openingen en door een deel **versteend vakwerk** dat bovenaan over de hele lengte van de gevel zit.

De molenhuisgevel (aan de linker kant) bestaat uit baksteen, heeft geen plint en heeft op de benedenverdieping een duidelijke bouwnaad die de molenhuisgevel in twee deelt (Afb.31). Deze twee delen hebben metselwerk in kruisverband en voegen uit kalkmortel. Het verschil tussen beide delen van de molenhuisgevel is vooral zichtbaar aan de poreuze **handgevormde veldstenen** aan de rechterkant. De voegen en de poreuze stenen van dit rechter geveldeel zijn met cement hersteld. Net onder het versteende vakwerk en boven de deur heeft de molenhuisgevel een **rollaag**. Op de verdieping is het metselwerk van het versteende vakwerk, in het linker vak uitgevoerd in kruisverband. In het rechter vak is het metselwerk uitgevoerd in een halfsteens verband. De voegen bestaan in beide vakken uit kalkmortel.

De woonhuisgevel (aan de rechter kant) bestaat ook uit baksteen en heeft geen plint. Het metselwerk is onderaan uitgevoerd in kruisverband. De voegen bestaan uit kalkmortel, zijn grotendeels verzand en met cement hersteld. Op de verdieping is het metselwerk van de vakwerkvullingen uitgevoerd in een halfsteens verband en de voegen bestaan uit kalkmortel. In het rechter vak zijn de voegen grotendeels verzand en uitgevallen.

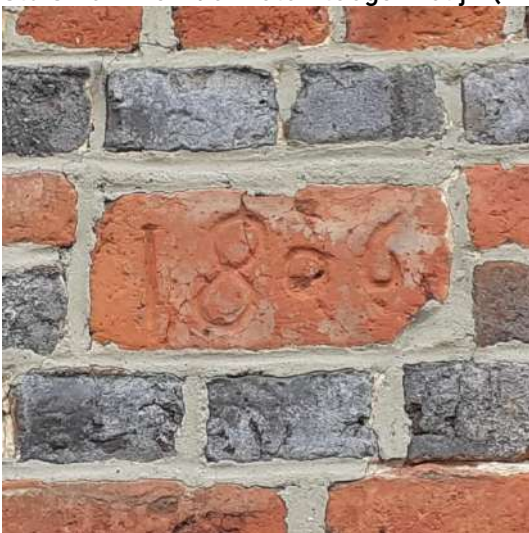

Afb. 30: Bouwnaad tussen molenhuis (links) en woonhuis (rechts).

Afb. 31: Bouwnaad molenhuisgevel.

Op de benedenverdieping heeft de molenhuisgevel van links naar rechts: een **dichtgemetst venster met rondboog** en een toegangsdeur naar het molenhuis. De deur is in een houten lijst gevat. Op de verdieping zitten er twee vensteropeningen in het versteende vakwerk. Boven de deur zit een **jaarsteen met het jaar 1806 ingegrift** (Afb. 32). Verder zit er ook een **metselaarsteken uit gesinterde baksteen**. Het metselaarsteken stelt een St. Andreaskruis of molenaarsteken voor. De linker hoek van de achtergevel is onderaan afgesneden. Via deze afgesneden hoek is het sluiswerk van de molen toegankelijk (Afb. 33).

Afb. 32: Jaarsteen.

Afb. 33: Toegang sluiswerk.

De woonhuisgevel heeft op de benedenverdieping van links naar rechts: een vensteropening, een dichtgemetst venster, een achterdeur en een keldervenster. De vensteropening en de deur maken geen deel uit van de oorspronkelijke constructie. De vensteropening heeft een vezelcementplaat als vensterbank en is bovenaan afgewerkt met een houten linteel. Het dichtgemetste venster is met recuperatiestenen dichtgemaakt. Het **keldervenster maakt deel uit van de oorspronkelijke constructie, heeft een houten omlijsting en drie diefijzers** (Afb. 34).

Op de verdieping zitten twee vensteropeningen in het versteende vakwerk. Aan de rechter kant zit boven het keldervenster nog de vensteropening van de opkamer. Deze **vensteropening heeft een houten omlijsting, had oorspronkelijk drie diefijzers** en maakt deel uit van de oorspronkelijke constructie. Op de benedenverdieping zit net rechts van de molenhuisdeur een **grote zandsteen** ingewerkt in de achtergevel (Afb. 35).

De hele achtergevel heeft drie muurankers. Op de linker en rechter hoek zit bovenaan telkens een muuranker dat verbonden is met de voorgevel. Links boven de molenhuisdeur zit een **muuranker dat verbonden is met de moerbalk van as 5**. Bovenaan, rechts van het rechter venster van het molenhuis, zit een oude elektriciteitsaansluiting met keramische isolatoren.

Het dak heeft recente mechanische pannen en een zinken dakgoot en regenpijp. De huidige dakafwerking heeft geen erfgoedwaarde. Het dak werd vernieuwd in 2006, nadat een zware storm beschadigingen had aangebracht. De vorige dakbedekking bestond uit handgevormde Vlaamse pannen. De schouw is recent met recuperatiestenen heropgemetst.

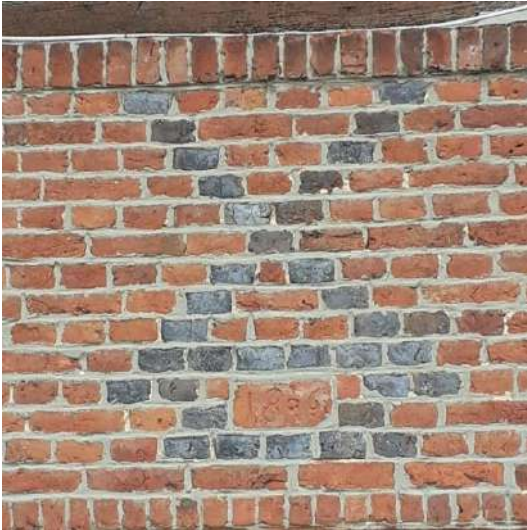
Afb. 34: Keldervenster.

Afb. 35: Ingewerkte zandsteen.

Zoals reeds vermeld heeft de achtergevel een vrij heterogene opbouw. Aan de bouwnaden kunnen we afleiden dat de gevel in verschillende fasen gebouwd zijn. In de molenhuisgevel dateert het rechter deel, met de jaarsteen en het metselaarsteken uit 1806. Dit deel van de molenhuisgevel is hoogstwaarschijnlijk ouder dan het linker deel (Afb. 36). Op de rechter hoek van de woonhuisgevel loopt de bakstenen gevel op de benedenverdieping nog ongeveer 20 cm. verder. Waarschijnlijk liep de gevel oorspronkelijk verder door aan de rechter kant. Het metselverband is verbroken (Afb. 37). De onderste regel van het vakwerk op de verdieping was oorspronkelijk de muurplaat van de gevel. Dit is zichtbaar aan de uitsparingen en pennen waar de kepers van de oorspronkelijke dakconstructie aan de muurplaat bevestigd waren (Afb. 38). Het dak was dus oorspronkelijk lager (Afb. 39).

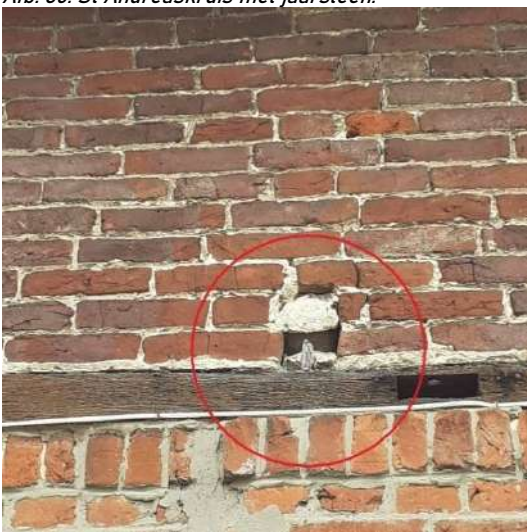
De achtergevel heeft een aantal scheuren en verzakkingen, sommige zijn met cement hersteld. Aan de bouwnaad tussen molen- en woonhuis is zichtbaar dat beide delen niet in hetzelfde vlak liggen, het linker deel helt naar buiten. Bovenaan in de woonhuisgevel helt het rechter vak van het versteend vakwerk naar buiten.

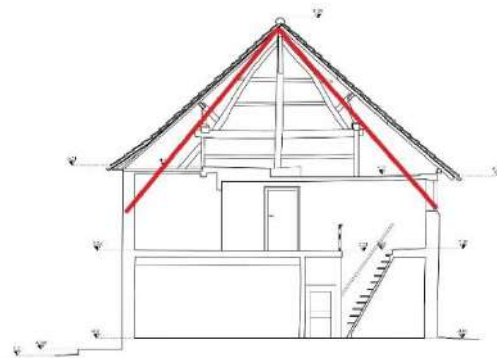
Afb. 36: St Andreaskruis met jaarsteen.

Afb. 37: Rechter hoek achtergevel.

Afb. 38: Oorspronkelijke muurplaat met keeperverbinding.

Afb. 39: Oorspronkelijk niveau dak.

Erfgoedelementen:

- Heterogene opbouw achtergevel.
- Versteend vakwerk op de verdieping.
- Molenhuisgevel met handgevormde veldstenen aan de rechterkant en rollaag bovenaan.
- Dichtgemetst venster met rondboog, jaarsteen uit 1806, metselaarsteken uit gesinterde baksteen en muuranker op as 5 in molenhuisgevel.
- Woonhuisgevel met onderaan links grote zandsteen ingewerkt.
- Kelder- en opkamervenster met houten omlijsting en diefijzers (verdwenen aan opkamervenster) aan woonhuisgevel.

3.3.3. Rechter zijgevel.

Afb. 40: De rechter zijgevel (Watergevel).

De rechter zijgevel, of watergevel van het woon/molen huis ligt langs de Herk en wordt **gekarakteriseerd door het waterrad**.

De gevel bestaat volledig uit baksteen en staat op een brede gecementeerde plint. Er zijn verschillende bouwnaden en er is gebruikgemaakt van verschillende kwaliteiten baksteen. De gevel is deels gecementeerd, de cementering komt overeen met de hoogte van het waterrad. Aan de hoek met de voorgevel is de cementering beschadigd. Hier is zichtbaar dat onder de cementering het metselwerk is uitgevoerd in kruisverband. De voegen bestaan uit cement, maar bestonden waarschijnlijk oorspronkelijk uit kalkmortel. Boven de cementering bestaan de voegen uit kalkmortel en zijn ze deels verzand en uitgevallen. Het metselwerk in de top van de gevel bestaat uit recente baksteen, de voegen bestaan uit cement. De top van de gevel was oorspronkelijk afgewerkt met een pannen beschieting. Deze afwerking is nog zichtbaar op een foto uit de jaren 70 van de vorige eeuw (Afb 41).

Om toegang te verschaffen tot de sluisen is de hoek met de achtergevel onderaan afgesneden. Op de verdieping zit boven de afgesneden hoek een **vak in versteend vakwerk** (Afb. 42). Het metselwerk van dit vak is uitgevoerd in kruisverband en de voegen bestaan uit kalkmortel. Bovenaan is het metselwerk van dit vak afgewerkt met een **rollaag**. Het geheel van afgesneden hoek en vakwerk ligt één steen dieper dan de rest van de rechter zijgevel.

De zijgevel heeft 4 vensteropeningen. Net boven de cementering zitten **drie kleine vensters, bovenaan afgewerkt met een rondboog**. Er is nog een klein beluikt venster bovenaan in de top. Onderaan in het midden van de gevel zit de **opening van de wateras van het waterrad**. In totaal zijn er **zeven metalen muurankers**: vier aan de hoek met de voorgevel, één in de afgesneden hoek met de achtergevel en twee bovenaan in de top van de gevel, deze zijn verbonden met de gordingen. Onderaan, tegen de hoek met de voorgevel steken ter hoogte van het waterrad twee ijzers uit de gevel. In het versteende vakwerk, bovenaan aan de hoek met de achtergevel zit een ijzeren stang die de zijgevel verbindt met een muuranker in de achtergevel.

De verschillende bouwnaden en gebruikte baksteensoorten duiden op verschillende bouwfases. De gevel heeft ook een duidelijk stabiliteitsprobleem. Er zijn verschillende barsten die duiden op een stabiliteitsprobleem, dat mogelijk te maken heeft met de ligging naast de Herk.

Afb. 41: Oorspronkelijke gevelafwerking met pannen beschieting.

Afb. 42: versteend vakwerk.

Erfgoedelementen:

- Watergevel, gekarakteriseerd door het waterrad, met opening voor wateras en 7 metalen muurankers.
- Versteend vakwerk op de verdieping.
- Drie kleine vensters, bovenaan afgewerkt met een rondboog.

3.3.4. Linker zijgevel.

Afb. 43: Linker zijgevel.

Afb. 44: Zichtbaar vakwerk Linker zijgevel.

Zoals uit het historisch onderzoek blijkt was de huidige linker zijgevel voor 1951 bedekt door een aansluitend volume. De gevel bestaat uit **vakwerk** en is op de verdieping afgewerkt met een pannen beschieting. Op de benedenverdieping is de gevel tegenwoordig bedekt door een recent bijgebouw. Binnen in dit bijgebouw is enkel het rechter vak van de vakwerkconstructie zichtbaar. In dit vak zit een schuine schoor (Afb. 44). Op de zolder van het woon/molenhuis is zichtbaar dat de vakwerkconstructie aangetast werd door de brand, de vakwerkvullingen zijn verwijderd. Na de ontmanteling van het gebouw kan de vakwerkconstructie onderzocht worden op eventuele venster, en of deuropeningen en verdere bouwsporen. Met dit onderzoek kan worden nagegaan of de zijgevel voor de brand van 1951 een tussenwand was in een groter volume, of misschien ooit reeds fungeerde als buitengevel.

Erfgoedelementen:

- Gevel in vakwerk.

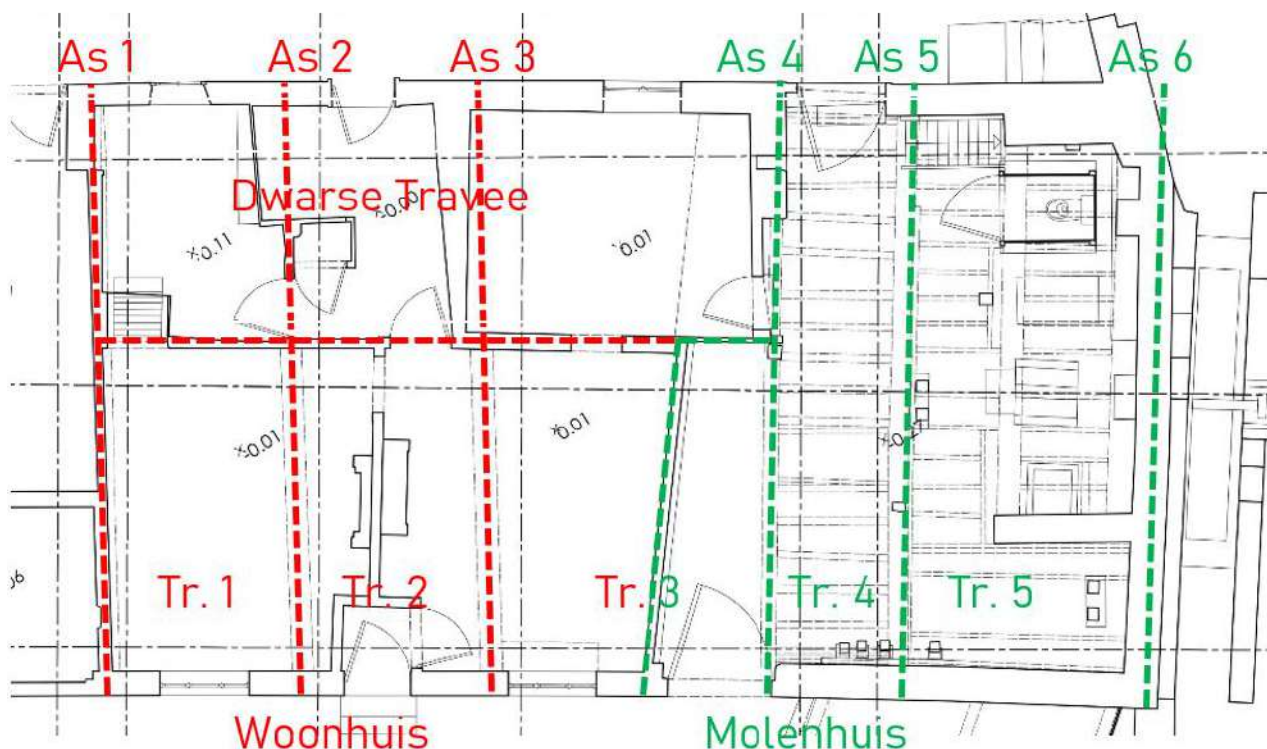
3.3.5. Interieur.

Zoals reeds vermeld vormt het **woonhuis, samen met het molenhuis één volume**. Beide delen zijn duidelijk van elkaar gescheiden, maar deze **scheiding is op verschillende manieren uitgevoerd** binnen in het gebouw.

Het woonhuis wordt door de huidige eigenaars gebruikt als tweede verblijf. Een ontmanteling is daarom momenteel niet mogelijk. De **binnenwanden bestaan uit vakwerk, baksteen en hout** en zijn grotendeels bepleisterd en behangen. De plafonds zijn afgewerkt met een houten afkasting. Na de ontmanteling van het gebouw zal een verder bouwsporenonderzoek in de diepte mogelijk zijn. De bevindingen van dit onderzoek worden in het restauratiedossier opgenomen. Ook in het molenhuis zijn de wanden deels bepleisterd. Toch was het hier mogelijk om de binnenwanden op een iets gedetailleerdere wijze te onderzoeken.

Het hele woon/molenhuisvolume bestaat uit **5 traveeën** (Afb. 45). De traveeën hebben een **heterogene maatvoering**, de derde travee is vrij breed, de vierde travee is vrij smal. Het woonhuis bestaat uit de **traveeën 1, 2 en 3** en heeft op de benedenverdieping nog een **dwarse travee**. **Travee 3** is in de voorkamer in twee gedeeld en **hoort deels bij het molenhuis**. Op de verdieping zijn slechts de traveeën 1 en 2 toegankelijk via het woonhuis. Travee 3 is enkel toegankelijk via het molenhuis maar maakte oorspronkelijk deel uit van het woonhuisvolume.

Het molenhuis bestaat op de benedenverdieping uit de **traveeën 4 en 5** en een **klein stuk van travee 3**. Op de verdieping horen enkel de **traveeën 4 en 5** bij het molenhuis. De zolder van het gehele woon/molenhuis is enkel toegankelijk via het molenhuis.

Afb. 45: Grondplan benedenverdieping woon/molenhuis met as en travee aanduiding.

Erfgoedelementen:

- Woonhuis en molenhuis vormen 1 volume maar zijn duidelijk van elkaar gescheiden. De opdeling is op verschillende manieren uitgevoerd.
- Het volume heeft 5 traveeën met een heterogene maatvoering. De binnenwanden bestaan uit vakwerk en baksteen.
- Het woonhuis bestaat uit de traveeën 1 en 2 en 3. Op de benedenverdieping is er achteraan een dwarse travee en vooraan wordt de derde travee gedeeld met het molenhuis.
- Het Molenhuis bestaat uit de traveeën 4 en 5 en een deel van travee 3 op de benedenverdieping. Op de verdieping horen enkel de traveeën 4 en 5 bij het molenhuis.

Woonhuis.

Het woonhuis heeft op de benedenverdieping 2 voorkamers. De linker voorkamer ligt in de eerste en de helft van de tweede travee. De rechter voorkamer ligt in de helft van de tweede en de helft van de derde travee. De voordeur ligt in het midden van as 2 en geeft via een klein sas toegang tot de rechter voorkamer. In de dwarse travee heeft de benedenverdieping een **kelder met opkamer** in de eerste travee, een gang met de trap naar de verdieping in de tweede travee en een keuken in de derde travee. De opkamer is bereikbaar via de linker voorkamer. De kelder is bereikbaar via de gang in de tweede travee. De keuken en de gang zijn toegankelijk via de rechter voorkamer. De linker voorkamer wordt momenteel als salon gebruikt. De wanden van as 1 en de dwarse travee bestaan uit **vakwerk**. De voorgevel en de tussenwand naar de rechter voorkamer bestaan uit baksteen. Alle wanden zijn behangen, de vloer bestaat uit cementtegels en het plafond en de moerbalken zijn afgekast (Afb. 46, 47).

Afb. 46: Vloer in cementtegels.

Afb. 47: Afkasting plafond.

In de voorgevel zit een venster met een vensterbank in gezoete blauwe hardsteen. In de wand van de dwarse travee zit in de hoek met de wand op as 1 de toegang naar de opkamer (Afb. 48). In de tussenwand naar de rechter voorkamer zit de **schouw**, met een recente houtkachel en een schouwmantel in gezoete blauwe hardsteen en witte marmeren details (Afb. 49). Er zijn twee stopcontacten en een lichtsckelaar in zwart bakeliet.

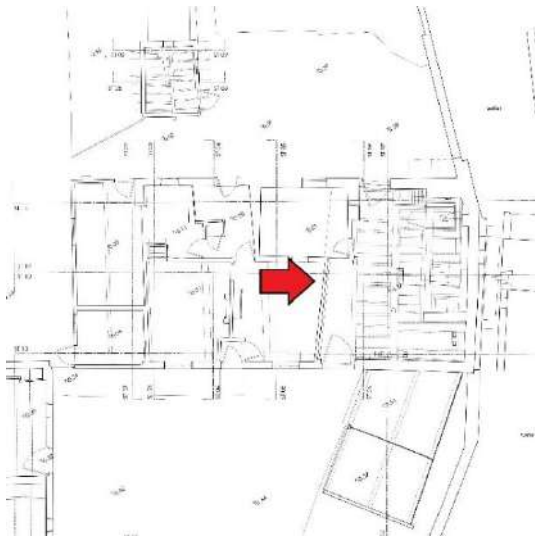

Afb. 48: Trap naar de opkamer.

Afb. 49: Houtkachel met schouwmantel in blauwe hardsteen.

De rechter voorkamer wordt momenteel als eetplaats gebruikt. De wand die de derde travee in twee deelt staat schuin op de voor en achtergevel en bestaat uit **vakwerk** (Afb. 50). De resterende wanden bestaan uit baksteen. Alle wanden zijn behangen, de vloer bestaat uit cementtegels en het plafond en de moerbalken zijn afgekast (Afb. 51).

Afb. 50: Schuine vakwerkwand tussen as 3 en 4.

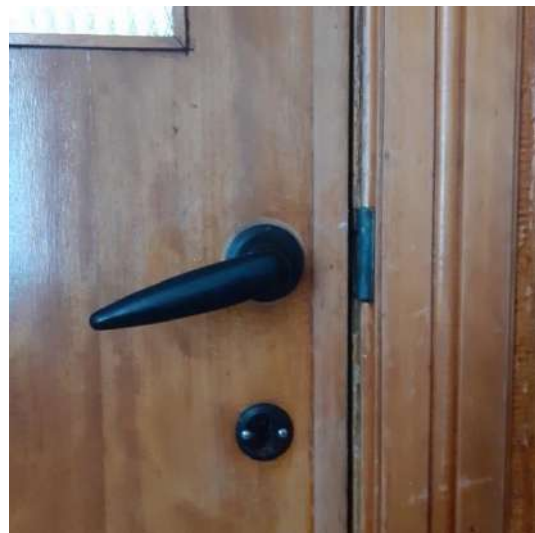
In de voorgevel zit een venster met een vensterbank in gezoete blauwe hardsteen. In de tussenwand naar de linker voorkamer zit de **schouw**, met een recente gaskachel en een schouwmantel in roze marmer (Afb. 52). Het sas heeft dezelfde wand, vloer, en plafondafwerking. De deuropeningen naar het sas en de gang van de dwarse travee hebben een vlakke paneeldeur met een houten fineerlaag en zwart deurbeslag (Afb. 53). Er zijn twee stopcontacten en een lichtschakelaar in zwart bakeliet.

Afb. 51: Vloerafwerking in cementtegels.

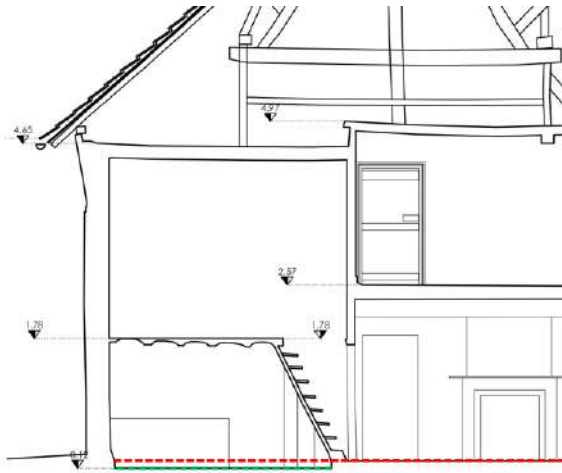

Afb. 52: Gaskachel met schouwmantel in roze marmer.

Afb. 53: Detail deurbeslag.

Het niveau van de keldervloer ligt een halve trede lager dan de rest van de benedenverdieping (Afb. 54). Waarschijnlijk is dit het originele vloerniveau van de hele benedenverdieping, maar werd de vloer in de andere kamers een aantal centimeter opgehoogd. De wanden op as 1, de dwarse travee en een deel van de tussenwand naar de gang bestaan uit **vakwerk**. Het vakwerk van de wand op de dwarse travee is tot op een hoogte van 50cm. versteend. De achtergevel bestaat uit baksteen. Alle wanden zijn bepleisterd, beschilderd met loodverf en hebben onderaan een zwart geschilderde plint. De vloer bestaat uit een **dambordpatroon van tegels uit blauwe hardsteen en Belgische witsteen** (Afb. 55).

Afb. 54: Verschil in niveau vloer benedenverdieping (Rood) met kelder (Groen).

Afb. 55: Vloerafwerking met tegels in blauwe hardsteen en Belgische witsteen.

Het plafond is afgewerkt met **troggewelven** (Afb. 56). In de achtergevel zit een venster. In de wand op as 1 zit in de hoek met de achtergevel een dichtgemaakte deuropening (Afb. 57). In de wand van de dwarse travée zit in de hoek met de wand op as 1 de afkasting van de trap naar de opkamer (Afb. 58). Tegen de tussenwand van as 2 staat een afgekaste bakstenen constructie met daarin schabben. De wand erboven heeft een afkasting die aansluit op de houten trap in de gang ernaast (Afb. 59).

Afb. 56: Plafondafwerking met troggewelven.

Afb. 57: Dichtgemaakte deuropening.

Afb. 58: Afkasting trap naar opkamer.

Afb. 59: Afkasting op as 2.

De kelderdeur is een **houten opgeklampte deur** (Afb. 60). De elektriciteitsinstallatie heeft met stof geïsoleerde draden, porseleinen isolatoren en een porseleinen draaischakelaar (Afb. 61). In de wand op as 1 zit een grote barst naast de dichtgemaakte deur. Mogelijk zit hier een schuinen schoor in de vakwerkconstructie.

Afb. 60: Kelderdeur.

Afb. 61: Oude elektriciteitsinstallatie.

De opkamer wordt momenteel als slaappleats gebruikt en is bereikbaar via een **steile houten trap**. De achtergevel bestaat uit baksteen, de overige wanden zijn in **vakwerk**. Alle wanden zijn behangen, de vloer bestaat uit brede houten planken en het plafond is afgekast (Afb. 62). In de achtergevel zit een venster met een houten vensterbank (Afb. 63). Er zijn twee stopcontacten en een lichtschakelaar uit zwart bakeliet.

Afb. 62: Afkasting plafond.

Afb. 63: Venster opkamer.

De achtergevel in de gang van de tweede travee bestaat uit baksteen. De resterende wanden zijn in **vakwerk**. Alle wanden zijn behangen en hebben onderaan een houten lambrisering. Het plafond is afgekast en de vloer bestaat uit cementtegels. In de achtergevel zit een deur met bovenlicht. Tegen de wand op as 2 staat een **afgekaste trap**, die wordt afgesloten met een **houten opgeklampte deur**. Onderaan staat de trap op een **bordes in blauwe hardsteen** (Afb. 64). Dit bordes is vrij laag en versterkt het reeds vermelde vermoeden dat het lagere vloerniveau in de kelder het originele vloerniveau is van de gehele benedenverdieping. Mogelijk ligt er een oudere vloerafwerking onder de huidige cementen tegels. Het deurbeslag en het bordes tonen aan dat de afgekaste trap geen recente toevoeging is (Afb. 65). De wand op as 3 ligt niet onder de moerbalk en had oorspronkelijk een deur in de hoek met de wand van de dwarse travee. Onder de trap is de wand op as 2 afgewerkt met schabben en een houten afkasting. En onderaan staat een afgekaste bakstenen constructie met daarin schabben, zoals in de kelder. Er is een lichtschakelaar in zwart bakeliet.

Afb. 64: Arduinen dorpel onderaan de trap.

Afb. 65: Detail deurbeslag.

De keuken ligt over de hele lengte van de derde travee. Tegen de **vakwerkwand** op as 3 staat een inbouw keukenkast. De overige wanden bestaan uit baksteen, zijn niet bepleisterd maar wel wit geschilderd. De vloer is afgewerkt met witte linoleum en het plafond is afgekast. In de achtergevel zit een venster. De lichtsakelaars en stopcontacten bestaan uit zwart bakeliet. De schuine vakwerkwand die de rechter voorkamer scheidt van het molenhuis liep waarschijnlijk oorspronkelijk door tot in de dwarse travee. De balk die de wand bovenaan afsluit is zichtbaar in de afkasting van het plafond van de keuken (Afb. 66).

Afb. 66: Afgekast plafond keuken.

Erfgoedelementen:

- Kelder in eerste travee met tussenwanden in vakwerk, vloer in dambordpatroon van blauwe hardsteen en Belgische witsteen, plafonduafwerking met troggewelven en een houten opgeklampte kelderdeur.
- Opkamer in eerste travee met steile houten toegangstrap die toegankelijk is vanuit de voorkamer in de eerste travee.
- Schouw in de wand in het midden van de tweede travee, tussen beide voorkamers.
- Gang achteraan in de tweede travee met afgekaste houten trap op een bordes in blauwe hardsteen en met een houten opgeklampte trap.
- Keuken met vakwerktussenwand op as 3.

Zoals reeds vermeld zijn op de verdieping van het woonhuis enkel de eerste en de tweede travee toegankelijk via het woonhuis. De opkamer boven de kelder is enkel toegankelijk via de linker voorkamer op de benedenverdieping, er is **geen verbinding via de verdieping**. De derde travee is enkel toegankelijk via het molenhuis, maar er was oorspronkelijk wel een doorgang.

De eerste en tweede travee hebben vooraan elk een kamer. Achter de kamer in de eerste travee ligt de opkamer. Achter de kamer in de tweede travee ligt de overloop en een klein hok. Alle kamers van de eerste en tweede travee zijn bereikbaar via de overloop.

De derde travee heeft een voor en achterkamer, maar de tussenwand ligt niet op de as van de dwarse travee van de benedenverdieping. De achterkamer heeft nog een klein hok.

De kamer in as 1 wordt momenteel niet gebruikt. De wanden van as 1 en de dwarse travee bestaan uit **vakwerk**. Op as 2 staat een snelbouwwand en de voorgevel bestaat uit baksteen. Alle wanden zijn behangen en de vloer bestaat uit linoleum. Het plafond bestaat uit pleisterwerk op rinkellatten en wordt ondersteund door een balk die dwars op de as ligt (Afb. 67). In de voorgevel zit een venster met een vensterbank in gezoete blauwe hardsteen. De kamer heeft een wit gelakte opgeklampte houten deur (Afb. 68). De lichtschakelaar bestaat uit zwart bakeliet. In de hoek van as 1 met de voorgevel en rond het raam scheurt het behang. Mogelijk is hier een stabiliteitsprobleem.

Afb. 67: Kamer met dwarse balk als plafond ondersteuning.

Afb. 68: opgeklampte deur.

De kamer in as 2 wordt momenteel niet gebruikt. De voorgevel bestaat uit baksteen, de overige wanden zijn snelbouwconstructies. Alle wanden zijn behangen en de vloer bestaat uit linoleum met daaronder spaanplaten (Afb. 69). Het plafond bestaat uit pleisterwerk op rinkellatten en wordt ondersteund door een balk die dwars op de as ligt. In de voorgevel zit een venster met een vensterbank in gezoete blauwe hardsteen. De kamer heeft een wit gelakte opgeklampte houten deur. Rechts boven het venster is een scheur in de muur en in de hoeken met de voorgevel komt het behang los wat op een stabiliteitsprobleem kan wijzen. In het plafond zit een gat ter hoogte van de rechter kant van het venster (Afb. 70).

De wanden en het plafond van de overloop zijn afgekast. De vloer is afgewerkt met linoleum met daaronder brede houten planken. In de achtergevel zit een venster en de muur naast het venster is afgewerkt met inbouwkasten. De lichtschakelaar bestaat uit zwart bakeliet.

In het kleine hok zit de schouw. De wanden zijn gecementeerd en de vloer en het plafond bestaan uit houten planken. De houten opgeklampte deur heeft een houten sluiting.

Afb. 69: Vloerafwerking.

Afb. 70: Gat in plafond.

De voorkamer van de derde travee wordt momenteel niet gebruikt. De voorgevel bestaat uit baksteen, alle andere wanden zijn **vakwerkconstructies**. De nog aanwezige vakvullingen hebben Haspengouws vitswerk, zijn gekaleid en op verschillende plekken met plaaster overwerkt. De vakvullingen van de wand op as 3 zijn deels verwijderd, de regels zijn op verschillende plekken afgezaagd en het hout is op een aantal plekken aangetast door insecten (Afb. 71). Achter de vakwerkconstructie is de snelbouwwand zichtbaar van de kamer in de tweede travee. De vloer bestaat uit brede houten planken en buigt en bolt zich in verschillende richtingen. Op verschillende plekken is de vloer hersteld met zinken en houten platen (Afb. 72).

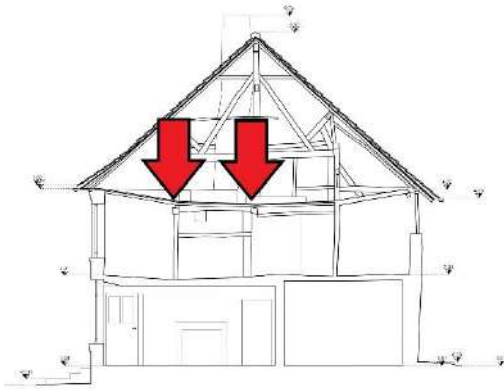

Afb. 71: Afgezaagde regels vakwerkconstructie.

Afb. 72: Gebolde vloer travee 3.

Het plafond loopt schuin af naar het midden van de kamer en steunt op twee dwarse balken die bevestigd zijn aan de vakwerkstructuur tussen as 3 en 4 (Afb. 73). In de voorgevel zitten twee grote vensters met een vensterbank in gezoete blauwe hardsteen. In de wand op as 3 zit de oude deuropening naar de tweede travee (Afb. 74). Deze doorgang is momenteel afgesloten, maar de oude, beschadigde opgeklampte deur zit er nog. In het midden van de wand tussen voor- en achterkamer zit een opgeklampte deur. In de wand op as 4 zit een deuropening met opgeklampte deur naar het molenhuis. Er zijn restanten van een oude elektriciteitsinstallatie met porseleinen isolatoren. Het huidige plafond maakt mogelijk geen deel uit van de originele constructie en loopt mogelijk sinds de bouw ervan al schuin af. Aan de gebolde vloer is zichtbaar dat er een zwaar stabiliteitsprobleem is en dat 4 as verzakt is. Hierdoor is de vloer gebogen over de schuine wand tussen as 3 en 4 op de benedenverdieping. In de voorgevel zijn rond de vensters een aantal barsten. De wand op as 4 heeft een grote barst vooraan in de hoek met de voorgevel, de voorgevel en zijwand zitten los van elkaar en er is een grote spleet bovenaan in de hoek (Afb. 75). De wand tussen voor en achterkamer heeft sporen van waterinfiltratie (Afb. 76).

Afb. 73: Schuin aflopend plafond met dwarse balken.

Afb. 74: Oude deur as 3.

Afb. 75: Spatie tussen binnenwand op as 4 en voorgevel.

Afb. 76: Aantasting door vocht in wand tussen voor en achterkamer derde travee.

De achterkamer heeft, tegen as 4 nog een klein hok en wordt momenteel niet gebruikt (Afb. 77). De achtergevel bestaat uit baksteen, de wand die het hok afmaakt bestaat uit houten planken. De overige wanden bestaan uit **vakwerk**, zijn gekaleid en hebben grotendeels Haspengouws vitswerk. De vakvullingen zijn deels beschadigd en met plaaster overwerkt. De bakstenen achtergevel is met leem en plaaster afgewerkt. De wand op as 4 is maar deels afgewerkt met leem en het vitswerk is uitgevoerd op de Kempense wijze. Tegen de hoek met de achtergevel zit een kleine glazen ruit ingewerkt in de leem (Afb. 78).

Afb. 77: Hok in achterkamer.

Afb. 78: Wand op as 4 met ingewerkte ruit.

De bakstenen achtergevel bestaat uit twee delen. Onderaan is de wand tot op een hoogte van 1m. een drietal stenen dik. Daarboven is de wand maar 1 steen dik. De vloer bestaat uit houten planken en is op verschillende plekken hersteld. Het plafond loopt schuin af, net zoals in de voorkamer. In de achtergevel zit een venster. In de vloer van het hok zit een ventilatie installatie. Mogelijk was deze ooit verbonden met een dampkap in de keuken op de benedenverdieping. Verschillende regels van de wand op as 4 zijn gebroken (Afb. 79). Dit heeft mogelijk te maken met het stabiliteitsprobleem dat ook in de voorkamer zichtbaar is. In het hok heeft de achtergevel een barst met daarachter een duidelijke bouwnaad (Afb. 80).

Afb. 79: Gebroken regel op as 4.

Afb. 80: Barste en bouwnaad in achtergevel.

In de wand op as 3 zit een grote barst en is het pleisterwerk deels afgevallen. Achter de barst is zichtbaar dat de vakwerkconstructie hier een schuine schoor heeft (Afb. 81). De achtergevel helt naar buiten, hierdoor moet het plafond gestut worden (Afb. 82). De houten wand van het hok volgt het schuin aflopend plafond. Deze wand is dus gebouwd na een eventuele verzakking. Mogelijk liep het plafond echter reeds bij de bouw schuin af. Er zijn sporen van waterinfiltratie aan het plafond.

Afb. 81: Barst met schuine schoor in tussenwand op as 3.

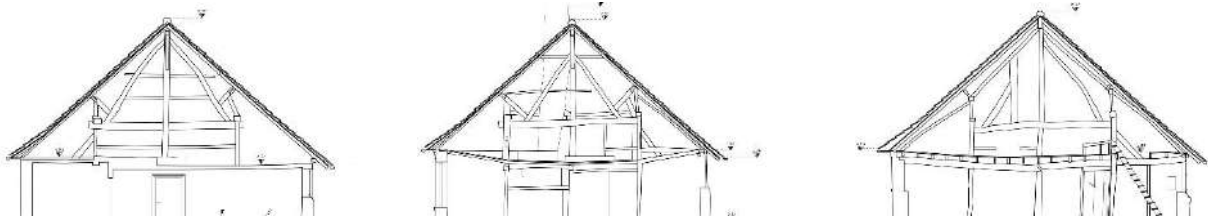

Afb. 82: Achtergevel met gestut plafond.

Erfgoedelementen:

- De opkamer in de eerste travee is niet toegankelijk via de verdieping.
- Wanden op as 1, 3, 4 en de dwarse travee bestaan uit vakwerk.

Zoals reeds vermeld is de zolder enkel bereikbaar via het molenhuis. De zolder van de eerste drie traveeën wordt van de daaropvolgende twee gescheiden doormiddel van een **vakwerkwand** op as 4. Via een gat in deze wand zijn de eerste drie traveeën bereikbaar. De assen 1, 3 en 4 hebben een **origineel dakspant** (Afb. 83). Deze dakspanten zijn opgespannen en bevestigd aan de voor een achtergevel. Zoals reeds vermeld werd het dak ooit opgehoogd. Dit is goed zichtbaar aan de spanten en de dakconstructie.

Afb. 83: Dakspanten op as 1,3 en 4.

Het spant op as 1 vertoont duidelijke brandsporen en was oorspronkelijk gevist en geleemd. De lemen vullingen en het vitswerk zijn verwijderd, maar in de regels zijn de vitsgaten nog duidelijk zichtbaar. De jukdekbalk van de constructie bestaat uit recuperatiemateriaal. Dit is zichtbaar aan verschillende uitsparingen in de balk. De gordingen liepen oorspronkelijk aan de buitenkant verder en zijn afgezaagd. Het korbeel achteraan de vakwerkconstructie zit los (Afb. 84). Door de brand zijn er op as 1 geen telmerken meer zichtbaar.

Op as 2 zit geen spant, maar langs de schouw ligt wel een trekker die de gordingen van de voor en achterkant van het gebouw verbindt. Deze trekker werd gerecupereerd, maakt geen deel uit van de originele constructie en is met nagels aan de gordingen verbonden.

Aan het spant van as 3 zijn verschillende **telmerken** zichtbaar (Afb. 85).

Afb. 84: Los korbeel as 1.

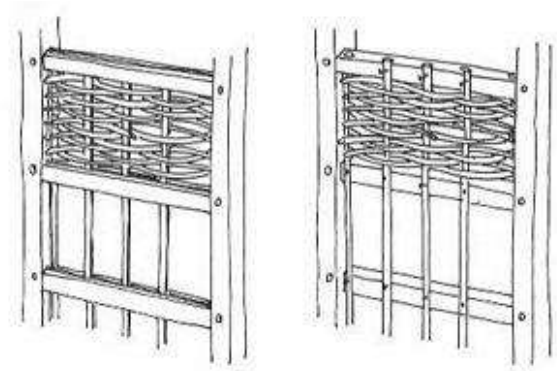
Afb. 85: Telmerk as 3.

De houten onderdelen zijn met de hand gezaagd. Het spant is aan de kant van de derde travee aangetast door insecten en in de nok zijn ook brandsporen zichtbaar. Aan de achterkant is het spant dichtgeleemd (Afb. 86). De rest van het spant heeft geen vakvullingen, maar vitsgaten in de regels tonen aan dat dit spant oorspronkelijk gevist en geleemd was. In het geleemde vak is het vitswerk uitgevoerd volgens de Kempense traditie (Afb. 87). De leem bedekt het vitswerk niet helemaal. Dit vak werd na de ophoging van het dak gevist en geleemd. Aan verschillende toognagelgaten is zichtbaar dat de jukdekbalk uit recuperatiehout bestaat. Er zijn verschillende regels uit het spant verwijderd. Achteraan het spant zit een oude deuropening (Afb. 88). Ter hoogte van deze deur zitten er aan de onderzijde van de jukdekbalk geen vitsgaten. De wand was hier nooit dichtgeleemd, dus maakt deze deuropening deel uit van de originele constructie. Aan de tussenstijl van het spant op as 3 zit nog een scharnier.

Zoals reeds vermeld is het spant op as 4 gevist en geleemd. Het vitswerk is uitgevoerd op Haspengouwse wijze en het hout is met de hand gezaagd. Onderaan is de wand bezet met plaaster. De vakwerkconstructie is voorzien van **telmerken** (Afb. 89).

Afb. 86: Dichtgeleemd vak as 3.

Afb. 87: Haspengouws (L) en Kempens (R) vitswerk..

Afb. 88: Oude deuropening op as 3.

Afb. 89: Telmerken op as 4.

Achteraan zit tegen de gebintestijl een **kleine vensteropening** met ijzeren scharnier, een rabat (aan andere kant) en een **diefijzer** (Afb. 90). De vensteropening maakt geen deel uit van de originele constructie. Dit is zichtbaar aan de gleuf in de regel onderaan, waar oorspronkelijk het vitswerk in bevestigd was. In deze gleuf zijn ook sporen zichtbaar van een tweede diefijzer. De stijlen van de vensteropening zijn met nagels aan de regels bevestigd. De vakwerkconstructie op as 4 is in het midden zwaar verzakt. De pen van de tussenstijl zit niet meer in de jukdekbalk. De toognagel is uit de pen gescheurd (Afb. 91)! Rechts van de voorste gebintestijl zit een gat in de leem. Een regel van de vakwerkconstructie is op deze plek doorgezaagd.

Afb. 91: Oude vensteropening met ijzeren diefijzer as 4.

Afb. 91: Pen verzakte tussenstijl as 4 met gescheurd toognagelgat.

De schouw is recent gecementeerd. Zoals reeds vermeld werd het dak ooit opgehoogd. Aan de oorspronkelijke gordingen is zichtbaar waar de oorspronkelijke kepers met pennen bevestigd waren (Afb. 92). De gordingen van het huidig dak liggen hoger en steunen via een constructie op de oude gordingen (Afb. 93). De huidige dakstructuur is recent vervangen en bestaat uit geïmpregneerde kepers en panlatten.

De houten vloeren zijn op een aantal plekken beschadigd en hebben verschillende niveau's en afwerkingen. Op sommige plaatsen zijn de plafonds van de eerste verdieping op de zolder niet met vloerplaten afgewerkt. Hieruit kunnen we besluiten dat er verschillende bouwfasen zijn. De verschillende vloerniveaus komen niet overeen met de opbouw van de spanten en maken dus geen deel uit van de originele constructie. De vloer van de derde travee buigt in het midden zwaar door en is op verschillende plaatsen instabiel. Waarschijnlijk werd deze vloer reeds met deze doorbuiging geplaatst, anders zou er een duidelijke verzakking zichtbaar moeten zijn aan het spant van as 3.

Afb. 92: Uitsparing op oude gording waar oorspronkelijke kepers bevestigd waren.

Afb. 93: Constructie die nieuwe gording draagt.

Erfgoedelementen:

- Assen 1,3 en 4 hebben een origineel dakspant.
- Spant op as 4 met gevitste en geleemde vakken.
- Spanten op as 3 en 4 zijn voorzien van telmerken.
- Spant op as 4 heeft achteraan een kleine vensteropening met diefijzer.

Molenhuis.

De benedenverdieping van het molenhuis vormt één grote ruimte, er is enkel een afgescheiden hok met een toilet. Het molenhuis is van buitenaf toegankelijk via 2 deuren, 1 in de derde travee van de voorgevel en 1 in de vierde travee van de achtergevel. In de tussenwand op as 4 zit een deur naar de keuken van het woonhuis. De houten trap naar de verdieping staat in travee 5 tegen de achtergevel, naast de toegangsdeur. Naast de trap staat het hok met het toilet. In de grote ruimte van de benedenverdieping vormt de smalle vierde travee de verbinding tussen de verschillende toegangsdeuren, het toilet en de trap. In de vijfde travee staat het *molengebinte*.

Alle buitenwanden van de benedenverdieping bestaan uit baksteen. De wand in het midden van de derde travee is bestaat uit **vakwerk**. Deze vakwerk wand staat op een bakstenen plint (Afb. 94).

De moerbalk van as 4 rust achteraan op een bakstenen wand met twee duidelijke bouwfases. Deze wand vormt de scheiding met de keuken van het woonhuis. Vooraan zit onder de moerbalk van as 4 geen wand. Er zijn ook geen aanwijzingen dat er ooit één was. Alle wanden zijn bepleisterd en met witte loodverf beschilderd. De vloer bestaat uit verschillende kwaliteiten beton en is in verschillende stadia gelegd. Er is een niveauverschil in de vloer tussen de voor en achterkant van het gebouw. Vooraan ligt de vloer gelijk met de dorpel. Achteraan zijn er twee treden naar de achterdeur.

Het plafond van travee 3 en 4 wordt gedragen door de 2 moerbalken op as 4 en 5 en door de vakwerk wand in het midden van as 3. Het plafond de derde travee is afgewerkt met **troggewelven** (Afb. 95). Het houten plafond van de vijfde travee steunt niet op de moerbalken, maar ligt op het molengebinte.

Afb. 94: Vakwerk wand in het midden van travee 3 met bakstenen plint.

Afb. 95: Plafondafwerking met troggewelven in travee 3.

De deuropeningen van de voor, en achtergevels hebben elk een **eiken opgeklampte deur** (Afb 96, 97). Op de vergrendeling van de deur in de voorgevel staat het **jaartal 1822** (Afb. 98). De lintelen boven beide toegangsdeuren bestaat uit gerecupereerd hout. De deuropening op as 4 heeft een vlakke paneeldeur. In de voorgevel zit naast de deur de **basis van de oude luikapel** (Afb. 99).

Afb. 96: Toegangsdeur molenhuis voorgevel.

Afb. 97: Toegangsdeur molenhuis achtergevel.

Afb. 98: Deursluiting voordeur met opschrift 1822.

Afb. 99: Basis oude luikapel in voorgevel.

De elektriciteitsinstallatie heeft met stof geïsoleerde draden, porseleinen isolatoren en een lichtschakelaar in zwart bakeliet (Afb. 100).

De bakstenen wand op as 4 bestaat uit verschillende kwaliteiten baksteen. Het deel rond de deur is vrij recent. Het deel tegen de achtergevel is veel ouder. In dit achterste deel zit een **verticale gleuf**, waarvan de functie momenteel onduidelijk is (Afb. 101).

De houten plafonds dateren uit verschillende perioden. Het plafond van travee 5 is duidelijk jonger dan het plafond van travee 3 en 4. De moerbalk op as 4 zit in de voorgevel verwerkt en ligt achteraan op het oude stuk van de bakstenen wand op as 4. Deze moerbalk is in het midden gebroken en wordt gestut (Afb. 102). De moerbalk op as 5 buigt zwaar door, is deels afgekast en wordt ook gestut. Boven op de moerbalk ligt een tweede balk. Aan pen en toognagelgaten is zichtbaar dat deze tweede balk gerecupereerd is (Afb. 103).

Door de afkasting is het echter niet zichtbaar of deze moerbalk ook gebroken is. In de voorgevel zit een barst aan as 4 naast de voordeur, aan as 5 en ook in de hoek met de zijgevel zitten een aantal barsten. In de zijgevel zitten een aantal kleine barsten.

In de wand op as 4 zitten een aantal barsten in het oude bakstenen deel tegen de achtergevel.

Aan de achtergevel komt ter hoogte van de trap een trekijzer uit de wand dat verbonden is met de moerbalk op as 5 en een muuranker in de zijgevel.

Afb. 100: Originele elektriciteitsinstallatie.

Afb. 101: Gleuf in wand op as 4.

Afb. 102: Gebarsten en ondersteunde moerbalk op as 4.

Afb. 103: Gerekupereerde secundaire balk op moerbalk as 5 met aanduiding oud pen -en toognagelgat.

Erfgoedelementen:

- De vijfde travee wordt ingenomen door het molengebinte.
- Wand op as 3 in vakwerk.
- Bakstenen wand achteraan as 4 met verticale gleuf.
- Basis oude luikapel in voorgevel.
- Plafond derde travee met troggewelven afgewerkt.
- Deuropeningen van voor- en achtergevels met eiken opgeklampte deuren. Jaartal 1822 op vergrendeling deur in voorgevel.

Op de verdieping vormen de vierde en vijfde travee één open ruimte. Er zijn echter verschillende aanwijzingen dat beide traveeën oorspronkelijk gescheiden waren. De verdieping is toegankelijk via een trap tegen de achtergevel van travee 5. Travee 3 is bereikbaar via een deur in de wand op as 4 en de trap naar de zolder staat achteraan tegen as 4. Net zoals op de benedenverdieping heeft travee 4 vooral een circulatiefunctie, in travee 5 staan de **twee steenkuipen**.

Ook op de verdieping bestaan de 3 buitengevels uit baksteen. De tussenwand op as 4 is in **vakwerk**. In deze vakwerk wand zit vooraan een schuine schoor. Links van de middelste stijl zit een **dichtgemaakt venster** dat geen deel uitmaakt van de originele constructie (Afb. 104). In het vak rechts ernaast zit de deur naar travee 3. Aan afgezaagde regels van de vakwerkconstructie en toognagelgaten in de stijl rechts van de deur is zichtbaar dat deze deur geen deel uitmaakt van de originele constructie (Afb. 105).

Afb. 104: Dichtgemaakt venster in tussenwand op as 4.

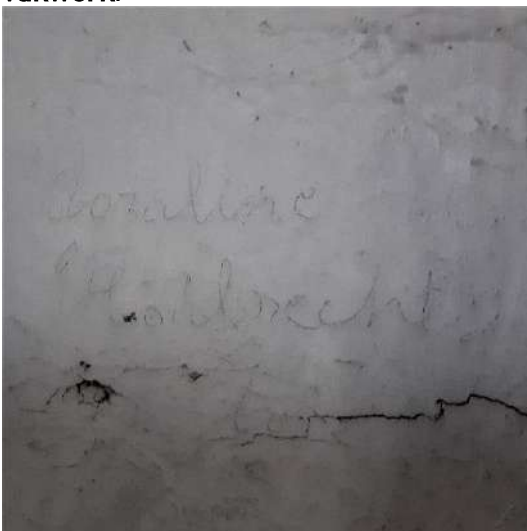

Afb. 105: Oude toognagelgaten in stijl van tussenwand op as 4.

Het vak achteraan is in twee gedeeld. Tegen de achtergevel een glazen ruit in de leem ingewerkt. Het hout van de vakwerkconstructie is niet machinaal gezaagd, de stijlen zijn met een bijl bewerkt. Alle vakken zijn gevist en geleemd, enkel boven de schuine schoor is het vak versteend. De vakwerkstructuur heeft een heterogene opbouw. De stijlen van de vakwerkconstructie en de geleemde vakken liggen niet in hetzelfde vlak. De vakvullingen zijn gekaleid, op verschillende plekken met plaaster overwerkt en ze zijn beschilderd met witte loodverf. Het versteende vak is met cement bezet. Vooraan staat in potlood de naam van **Rozaline (Waegemans) Houbrechts** vermeld, zij werd in 1875 de eigenares van de molen en trouwde een jaar later met Alphonse Houbrechts (Afb. 106).

De voorgevel heeft een venster en **een laaddeur**. Onderaan is de wand tot op een hoogte van 1m. een vijftal stenen dik. Daarop ligt een houten regel en daarboven is de wand 1 steen dik.

In de zijgevel zitten **drie vensteropeningen, bovenaan afgewerkt met een rondboog**. De ruiten van deze vensteropeningen bestaan uit plastic. Tussen de voorgevel en het eerste venster zit **een nis**. Deze is bovenaan met een houten linteel afgewerkt. Boven en onder het middelste venster zit een uitsparing in de bakstenen wand. Mogelijk heeft dit te maken met de steengalg ernaast. Boven het venster tegen de achtergevel staat het **jaartal 1903** in potlood vermeld (Afb. 107). Rechts het venster zijn sporen van **oude graffiti** in potlood en links ervan bestaat de gevel uit **versteend vakwerk**.

Afb. 106: Opschrift "Rozaline Houbrechts" op tussenwand op as 4.

Afb. 107: Rondboog venster zijgevel met opschrift 1903.

De achtergevel heeft twee vensteropeningen en heeft een duidelijke bouwnaad tussen travee 4 en 5 (Afb. 108). In de vierde travee is de achtergevel onderaan tot op een hoogte van 1m. een drietal stenen dik. In de vijfde travee is de achtergevel onderaan een vijftal stenen dik. Daarop ligt een gerecupereerde regel en daarboven is de wand 1 steen dik. Tegen de zijgevel is de wand bovenaan 2 stenen dik.

De houten planken van de vloeren vormen ook het plafond van de benedenverdieping. De vloer van travee 4 ligt 20cm. hoger dan de vloer van travee 5 (Afb. 109). Travee 4 heeft een vloer in brede planken en heeft vooraan een **luik** waarlangs de zakken met graan naar boven werden gehesen. De vloer van travee 5 bestaat uit smalle planken.

Afb. 108: Bouwnaad tussen travee 4 en 5.

Afb. 109: Verschil hoogte vloer tussen travee 4 en 5.

In tegenstelling tot de benedenverdieping, heeft as 5 op de verdieping **twee vakwerkstijlen**. Aan verschillende afgezaagde regels is zichtbaar dat as 5 oorspronkelijk een gesloten vakwerk wand was (Afb. 110). Bovenaan zit tussen beide stijlen nog een regel. Deze regel bestaat uit recuperatiemateriaal, maakt geen deel uit van de originele constructie en is niet met een pen- en gat verbinding met de regels verbonden.

De kinderbalken van het plafond liggen aan as 4 op verschillende balken die aan de vakwerkconstructie bevestigd zijn, maar er geen origineel onderdeel van uitmaken. Ook in het plafond zit een luik waarlangs de zakken met graan naar boven werden gehesen.

De ankers van de balken die dwars over de derde travee het plafond dragen steken in de vierde travee door de stijlen van de vakwerkconstructie. Ze zijn echter niet met pennen bevestigd (Afb. 111).

Afb. 110: Stijlen op as 5 met aanduiding afgezaagde regels.

Afb. 111: Tussenwand op as 4 met Ankers van balken die het plafond van travee 3 dragen.

Er zijn restanten van een oude elektriciteitsinstallatie met porseleinen isolatoren.

De vakwerkwand op as 4 is verzakt en staat krom. Aan de trap heeft deze wand verschillende barsten. De vloer van de vierde travee buigt in het midden door. De achtergevel helt naar buiten. In de voorgevel zit een barst in de hoek met de zijgevel. En de zijgevel heeft een barst in de nis, boven het rechter raam, en nog een aantal kleinere barsten.

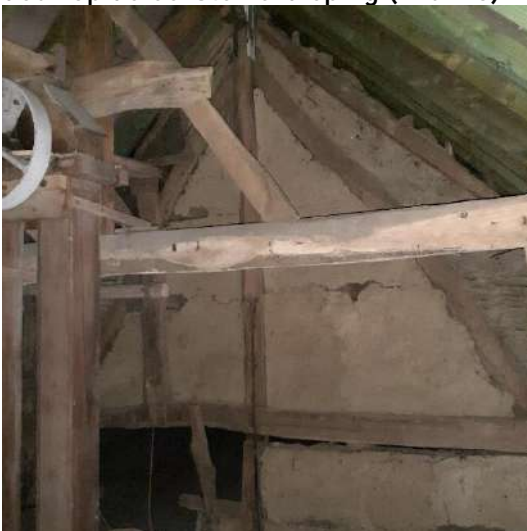
In de achtergevel zit een barst in de hoek met de zijgevel, tussen het rechter venster en as 5 en op de bouwnaad met as 5. Het houten plafond en schuine schoor van as 4 zijn aangetast door insecten.

Erfgoedelementen:

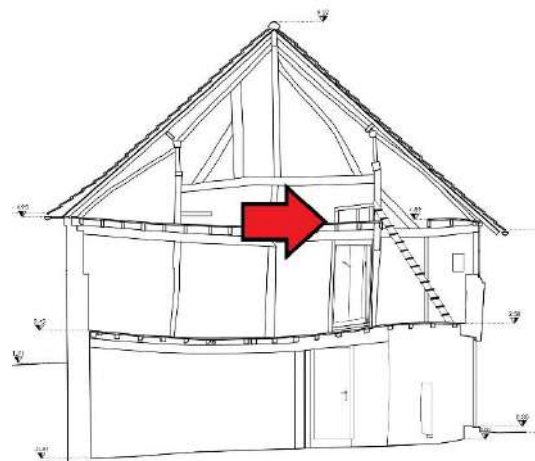
- In de vijfde travee staan de twee steenkuipen.
- De tussenwand op as 4 bestaat uit vakwerk en heeft een dichtgemaakte vensteropening.
- Op as 5 blijven 2 stijlen over van een thans verdwenen vakwerkwand.
- Op verschillende plekken is er graffiti aangebracht.
- In de voorgevel zit een laaddeur.
- De zijgevel heeft een kleine nis en drie kleine vensters die bovenaan zijn afgewerkt met een rondboog.
- Tegen de hoek met de achtergevel heeft de zijgevel een vak met versteend vakwerk.
- In de vloer en het plafond van travee 4 zitten luiken voor het luiwerk.

De zolder van het molenhuis is bereikbaar via een trap in travee 4 en vormt de luizolder van het molenhuis.

Zoals reeds vermeld is het spant op as 4 gevist en geleemd maar niet gekaleid (Afb. 112). Het vitswerk is uitgevoerd in hazelaar. In het vak rechts van de voorste gebintestijl zit een gat in de leem. Dit is de enige doorgang naar de zolder van de traveeën 1 t.e.m. 3. Zoals reeds vermeld heeft het spant op as 4 links van de rechter gebintestijl een oude vensteropening met een rabat en een diefijzer. Deze vensteropening maakt geen deel uit van de originele constructie en wordt deels bedekt door de houten vloer. Mogelijk was dit venster oorspronkelijk het bovenlicht van de deur op de eerste verdieping (Afb. 113).

Afb. 112: Geleemd spant op as 4.

Afb. 113: Oude vensteropening en deur in spant as 4.

De gordingen van de traveeën 1 t.e.m. 3 steken door de vakwerkwand op as 4 en liepen oorspronkelijk verder in de vierde en misschien ook de vijfde travee. De gordingsbalk aan de voorgevel was oorspronkelijk verbonden via een liplas met de gording van de vierde en vijfde travee (Afb. 114). De gording aan de achtergevel is afgezaagd.

Aan de voorkant van het gebouw is het hout van de vakwerkconstructie op verschillende plekken aangetast door insecten en vermolmt. Aan de achterkant is het in betere staat.

Boven de jukstijlschoren is de vakwerk vulling van een andere kwaliteit. Het vitswerk is op deze plek uitgevoerd volgens de Kempense traditie (Afb. 115). Deze vakken zijn gevist en geleemd nadat het dak werd opgehoogd.

Afb. 114: Liplas gordingsbalk.

Afb. 115: Kempens vitswerk spant as 4.

De constructie waaraan het **luiwerk** is opgehangen is aan de jukdekbalk en het linker juk van het spant van as 4 en aan het spant van as 5 (Afb. 116).

Het spant op as 5 is een heterogene constructie, maakt geen deel uit van de originele constructie en bestaat uit recuperatiemateriaal. De **jacobs ladder** is bevestigd aan dit spant (Afb. 117).

Afb. 116: Bevestiging luiwerkconstructie.

Afb. 117: Spant as 5 met elevator.

De stijlen van as 5, zichtbaar op de eerste verdieping, steken door de zoldervloer en zijn afgekast. In de stijl aan de achterkant van het gebouw is een uitsparing zichtbaar waar oorspronkelijk de jukstijlschoor van het spant instak (Afb. 118). Deze uitsparing heeft dezelfde vorm en zit op dezelfde hoogte als de verbinding met de jukstijlschoor op as 4. Boven de uitsparing voor de jukstijlschoor heeft deze stijl een groot pengat en twee toognagelgaten. Hier zat ooit de jukdekbalk van het oorspronkelijke spant op as 5. Bovenaan heeft de achterste stijl van as 5 een pen en nog een deel van de gording die mogelijk ooit verbonden was met de afgezaagde gording die door de wand op as 4 steekt.

As 6 is een recente bakstenen gevel en heeft een klein beluikt venster. De gordingen zitten verwerkt in de bakstenen zijgevel op as 6 en worden ondersteund door een stijl. Ook de nokbalk zit in de zijgevel verwerkt en wordt in het midden ondersteund door een secundaire balk die eveneens verwerkt zit in de zijgevel (Afb. 119). Deze secundaire balk is verbonden met het spant op as 5 en wordt ondersteund door een stijl.

Afb. 118: Uitsparing voor jukstijlschoor op as 5.

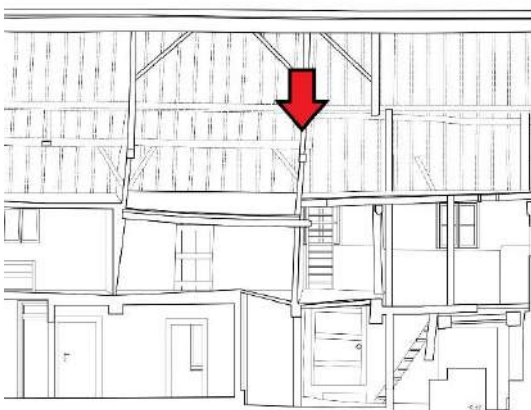
Afb. 119: Gevel op as 6 met nokbalk en secundaire balk.

De dakstructuur is recent vervangen en bestaat uit geïmpregneerde kepers en panlatten. De houten vloer heeft een **luik** voor het luiwerk waarlangs de zakken graan werden omhoog gehesen.

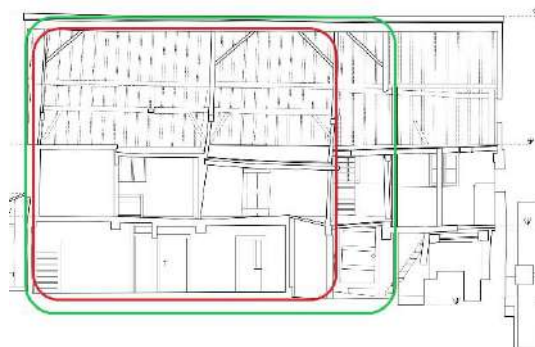
Erfgoedelementen:

- De constructie van het luiwerk is opgehangen tussen de spanten van as 4 en 5. De jacobsladder hangt aan het spant van as 5.
- In de vloer van travee 4 zit een luik van het luiwerk.

Zoals reeds vermeld is het spant op as 4 verzakt. Hierdoor buigt de vloer van travee 4 door, maar niet zo fel als in travee 3. De verschillende vensteropeningen in de wand op as 4 maken geen deel uit van de originele constructie en tonen aan dat de vakwerkconstructies binnen in het woon/molenhuis een lange evolutie kennen. Mogelijk was de wand op as 4 ooit een buitengevel en bestond het woon/molenhuis enkel uit de traveeën 1 t.e.m. 3. Dit is zichtbaar aan het korbeel dat de gordingen ondersteunt aan de kant van travee 3. Aan de kant van travee 4 zit geen korbeel en er heeft nooit één gezeten (Afb. 120). Het is echter waarschijnlijker dat de smalle vierde travee ook deel uitmaakte van de originele constructie, dit is zichtbaar aan de stijlen op as 5 die de originele gordingen ondersteunden. De houtverbinding van deze stijl met het jukstijlschoor komt ook overeen met de houtverbinding op as 4. Waarvoor deze smalle travee diende kan onderzocht worden na een verdere ontmanteling van het gebouw (Afb. 121).

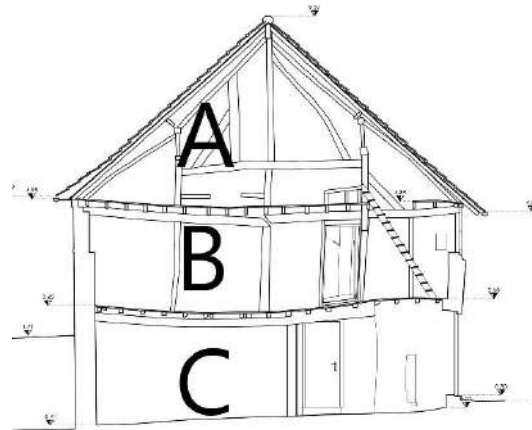
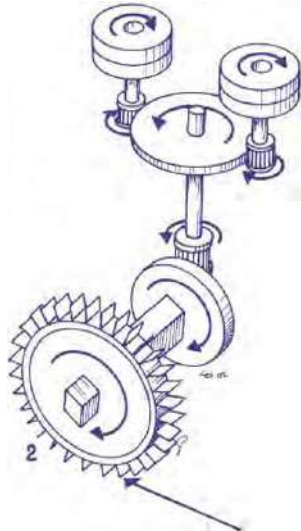
Afb. 120: Doorsnede woon/molenhuis, aanduiding as 4 met maar 1 korbeel.

Afb. 121: Doorsnede woon/molenhuis, aanduiding in rood van de traveeën 1 t.e.m. 3 en met travee 4 in groen.

3.4. Molenwerk.

De moleninstallatie is een **tweestapswerk met onderaandrijving** (Afb. 122). De belangrijkste onderdelen zijn: **Het waterrad, de sluis met wanden stroomop- en stroomafwaarts, de overbrenging via een negentiende -eeuws gietijzeren raderwerk met verschillende kamwielen en rondsels, twee steenkisten met daarin de molenstenen, twee jacobsladders, een builmolen en het luiwerk.** Verder is er ook nog een **houten galg** waarmee de molenstenen verplaatst kunnen worden. Binnen in het molenhuis is de installatie verdeeld over drie niveaus welke hieronder de **maalvloer (gelijkvloers), steenzolder (eerste verdiep) en luizolder (tweede verdiep)** genoemd worden (Afb. 123).

Afb. 122: Schematische voorstelling tweestapswerk met onderaandrijving.

Afb. 123: Doorsnede molenhuis: A luizolder, B steenzolder, C maalvloer.

Het maalproces begon beneden op de maalvloer, waar het graan in de kaar van een jacobsladder werd gestort. Via deze jacobsladder werd het graan naar de luizolder getransporteerd en kwam dan via twee metalen pijpen op de steenzolder terecht. Op de steenzolder werd met twee steenkoppels gemalen, één steenkoppel voor menselijke consumptie en een tweede voor dierlijke consumptie. Een steenkoppel bestaat uit twee molenstenen, een ligger en een looper. Via een meelgoot kwam de gemalen bloem dan beneden op de maalvloer. De bloem voor menselijke consumptie ging via een tweede jacobsladder terug naar de steenzolder om daar in een builmolen gezeefd te worden. Via 4 verschillende meelgoten kwamen dan de verschillende kwaliteiten bloem terug beneden op de maalvloer.

Aan de buitenkant bestaat het molenwerk uit het ijzeren waterrad en de sluis met wanden stroomop- en stroomafwaarts. De sluisinstallatie, damwanden en de **brug** van het sluisencomplex bestaan uit gewapend beton (Afb. 124). Ook het **blok** waarop de as van het waterrad rust en het verbingsplatform onderaan de sluis bestaan uit gewapend beton. Deze betonnen onderdelen zijn overgroeid met mos maar in vrij goede staat, zowel boven, als onder het niveau van het water. Er zijn enkel heel lokaal barsten en tekenen door betonrot.

Er is een **lossluis** en een **maalsluis**. De maalsluis is dicht, heeft een **krooshek** en een **houten sluisdeur**. De lossluis is open, maar enkele houten schutdeuren van de sluisdeur stuwen de beek op. Deze schutdeuren zijn niet meer verbonden met het **draadijzer** van de sluisinstallatie. De sluisdeur van de maalsluis is nog bevestigd aan het draadijzer. Beide sluizen worden elk bediend met een **tandheugelsysteem** (Afb. 125). Deze zijn beide aangetast door roest en kunnen niet meer bediend worden. De zwingels van beide tandheugelsystemen worden bewaard binnen in de molen.

Afb. 124: Sluizencomplex met lossluis (L) en maalsluis (R).

Afb. 125: Detail tandheugelsysteem voor bediening sluisdeuren.

Het **ijzeren waterrad** is een ondermiddenslagrad met een diameter van ongeveer 5m. (Afb. 126). Het rad heeft 40 schoepen uit plaatijzer, 6 spaken en een primitieve lagering. De schoepen zijn op het rad gebout en zijn zwaar aangetast door roest. Verschillende schoepen zijn gebroken of volledig verdwenen.

Afb. 126: Waterrad.

Erfgoedelementen:

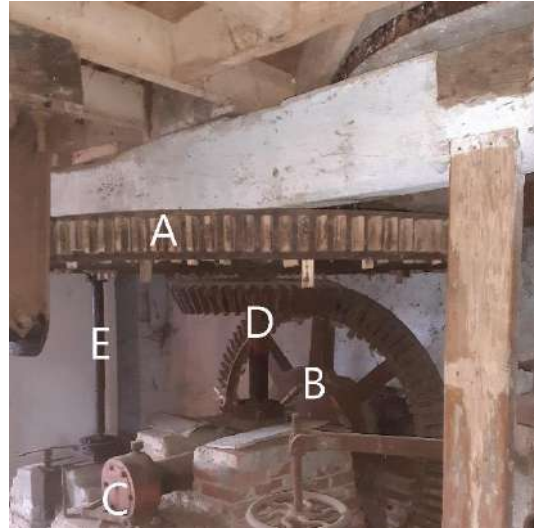
- Moleninstallatie met tweestapswerk met onderaandrijving.
- Ijzeren waterrad met overbrenging via negentiende -eeuws gietijzeren raderwerk met verschillende kamwielen en rondsels.
- Twee steenkisten met daarin de molenstenen.
- Twee jacobsladders.
- Een builmolen, het luiwerk en de steengalg.
- Betonnen sluisinstallatie met damwanden stroomop- en stroomafwaarts. De sluisinstallatie bestaat uit een lossluis en een maalsluis, met houten sluisdeuren, een krooshek, draadjizers en twee tandheugelsystemen voor de bediening.
- Betonnen brug.
- Betonnen blok waarop de as van het waterrad rust.

Beneden op de maalvloer van het molenhuis bevindt zich het **molengebinte** en **raderwerk** van de moleninstallatie. Het molengebinte bestaat deels uit hout en ligt op bakstenen pijlers die geen deel uitmaken van de originele constructie. Het metselwerk van de pijlers is uitgevoerd in een kops verband met cementen voegen. Ook het **blok** waarop de wateras ligt bestaat uit baksteen en heeft cementen voegen.

De bakstenen pijlers van het molengebinte werden tegen de buitengevels gebouwd. Maar door het verzakken van het gebouw is er op verschillende plekken nu een spatie van soms 15cm. tussen de pijlers en de buitengevels (Afb. 127). De moleninstallatie op de steenzolder steunt op het molengebinte. De liggers in de steenkuipen liggen op het molengebinte en zijn zichtbaar vanop de maalvoer. Het negentiende -eeuwse raderwerk van de molen bestaat grotendeels uit gietijzer (Afb. 128). Enkel de kammen van verschillende tandwielen bestaan uit hout.

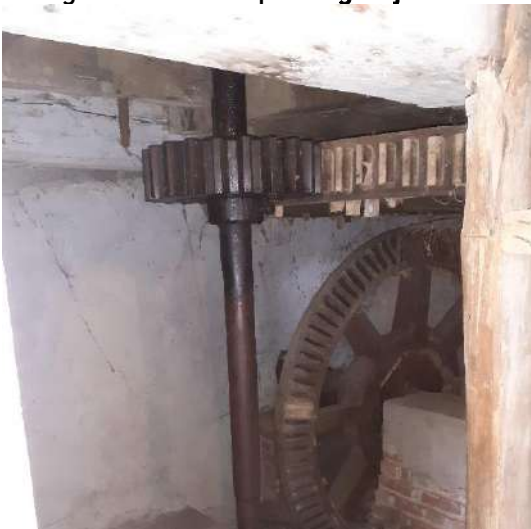

Afb. 127: Detail spatie tussen bakstenen peiler molengebinte en buitengevel.

Afb. 128: Raderwerk molen: A kroonwiel, B Verticaal conisch kamrad, C wateras, D kongingsspil, E steenspil .

De watergevel heeft een kleine opening voor de **wateras**. Deze wateras drijft een **verticaal conisch kamrad** aan. Dit gietijzeren kamrad heeft houten kammen en drijft een gietijzeren **horizontaal conisch kamrad op de koningsspil** aan. Boven dit horizontaal kamrad zit het **kroonwiel** van de koningsspil. Dit gietijzeren kroonwiel is ook een kamrad met houten kammen. Via dit kroonwiel kunnen **twee verschillende rondsels** de steenspillen van de twee steenkoppels op de steenzolder aandrijven (Afb. 129). De **sporrepot van de steenspil** aan de kant van de voorgevel zit vast op een **gietijzeren onderstel** (Afb. 130).

Afb. 129: Rondsels voor aandrijving steenspil.

Afb. 130: Gietijzeren onderstel van steenspil met lichtwielmechanisme.

De sporrepot van de steenspil aan de kant van de achtergevel is vastgezet in een **houten blok en staat op een bakstenen voet**. Met een haal worden de rondsels van beide steenspellen in verbinding gezet met het kroonwiel en via een **lichtmechanisme met handwiel** kan de afstand tussen de looper en de ligger van het steenkoppel aangepast worden.

Via een **derde kamwiel** drijft het kroonwiel nog een as aan die door het plafond naar de steenzolder gaat en daar een lijnas aandrijft. Verder zijn er **twee jacobsladders** en **verschillende houten meelgoten**. Eén van beide jacobsladders heeft onderaan een kaar en transporteerde het graan naar de luizolder (Afb. 131). Een tweede jacobsladder transporteerde de gemalen bloem voor menselijke consumptie terug naar de steenzolder om daar gezeefd te worden (Afb. 132).

Afb. 131: Jacobsladder voor transport graan naar luizolder met kaar onderaan.

Afb. 132: Jacobsladder voor transport gemalen bloem naar steenzolder.

Naast de eerste jacobsladder bevindt zich de houten meelgoot van de bloem voor niet menselijke consumptie (Afb. 133). Deze meelgoot heeft een geronde mond. Tegen de voorgevel bevinden zich vier meelgoten waarlangs de gezeefde bloem voor menselijke consumptie naar beneden viel (Afb. 134). Deze meelgoten hebben een vierkante mond. De gietijzeren onderdelen van het molenwerk zijn in vrij goede staat, er zijn vrij weinig sporen van roest. De houten onderdelen van het molenwerk, de jacobsladders en de meelgoten zijn aangetast door insecten.

Afb. 133: Meelgoot bloem voor niet menselijke consumptie.

Afb. 134: Meelgoten voor verschillende kwaliteiten gezeefde bloem.

Erfgoedelementen:

- Molengebinte met daarin het raderwerk, bestaande uit:
 - Wateras op bakstenen blok, die via een verticaal conisch kamrad, een horizontaal conisch kamrad aandrijft op de koningsspil.
 - Kroonwiel op de koningsspil, dat twee verschillende rondsels op de steenspillen aandrijft.
 - Eén steenspil met sporrepot op gietijzeren voet. En één steenspil met sporrepot gevat in houten blok op bakstenen voet.
 - Haal om beide steenspillen te activeren en lichtmechanisme met handwiel aan elke steenspil om de afstand tussen beide molenstenen aan te passen.
 - Derde kamwiel dat door het kroonwiel wordt aangedreven en dat via een verticale as een lijnas op de steenzolder aandrijft.
- Twee jacobsladders en verschillende meelgoten.

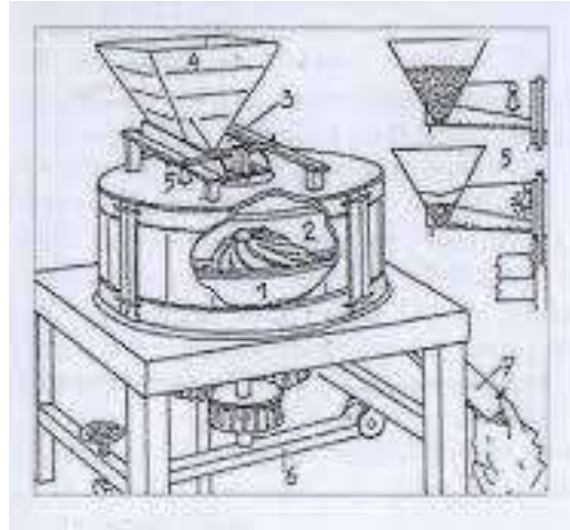
De twee zinken steenkuipen hebben maalstenen in kunststeen met 2-takse rijnen (Afb. 135). De steenkuip achteraan het molenhuis werd gebruikt voor bloem voor dierlijke consumptie en is in vrij goede staat. Deze steenkuip heeft nog een **ligger** en een **loper** en de **bel, kaar, schuddebak, speleman en houten deksel** zijn nog intact (Afb. 136, 137). Via een koord kon de schuddebak bediend worden vanop de maalvloer. Het te malen graan viel via een **metalen pijp** vanop de luizolder in de kaar boven op de schuddebak. De steenkuip vooraan in het molenhuis werd gebruikt voor het malen van bloem voor menselijke consumptie en mist enkele onderdelen. Enkel de **ligger** is nog aanwezig. Er is geen koord waarmee de schuddebak bediend werd en ook geen bel. De pijp die het graan aanvoerde is ook verwijderd. Er is wel nog een **kaar**, een **schuddebak** en een **speleman**. De houten onderdelen van de steenkuipen zijn aangetast door insecten.

Afb. 135: Detail, aandrijving loper met tweektakse rijnen.

Afb. 136: Steenkuip achteraan.

Afb. 137: Schematische voorstelling steenkuip: 1 Ligger, 2 Loper, 3 Schuddebak, 4 Kaar, 5 Bel (verwittigd wanneer kaar leeg loopt), 6 Lichtmechanisme, 7 Meelgoot.

Tussen de twee steenkuipen staat de houten **galg** waarmee de molenstenen werden verplaatst (Afb. 138). Via een **schroefdraadsysteem** kan de hoogte van de **vork** ingesteld worden. De houten onderdelen van de galg zijn in goede staat en zijn voorzien van **oude graffiti** (Afb. 139).

Afb. 138: Steengalg.

Afb. 139: Graffiti op galg.

Zoals reeds vermeld drijft het kroonwiel beneden op de maalvloer nog een **derde verticale as** aan die op de steenzolder via een **conische overbrenging** met metalen kammen een **lijnas** aandrijft (Afb. 140). Op deze lijnas zitten **verschillende riemschijven** waarmee de **builmolen**, de **jacobs ladder**, het **luiwerk** en een **slijpsteen** voor de bilhamer werden aangedreven. Enkel de riemschijf die het luiwerk op de luizolder aandrijft is nog voorzien van een **leren riem** (Afb. 141). De metalen lijnas is aangetast door roest, de houten riemschijven zijn aangetast door insecten. De **builmolen** staat tegen de voorgevel en is verbonden met de **tweede jacobs ladder** die de gemalen bloem van de maalvloer terug naar de steenzolder bracht (Afb. 142). De houten onderdelen van de builmolen en de jacobs ladder zijn zwaar aangetast door insecten en ook de zeef binnenin de builmolen is niet meer intact.

Afb. 140: Lijnas, met verschillende riemschijven, twee houten kokers van de jacobs ladder en onderaan rechts de slijpsteen voor de bilhamer.

Afb. 141: Riemschijf met leren riem.

Afb. 142: Builmolen.

Naast de verticale as die de lijnas aandrijft bevinden zich de twee **houten kokers van de jacobs ladder** die het graan naar de luizolder bracht. Onder de lijnas, naast de kokers van de jacobs ladder bevindt zich een slijpschijf voor de bilhamer (Afb. 143). Deze slijpschijf is op de vloer bevestigd. Een bilhamer werd niet gevonden.

Op steenzolder staat ook nog een houten **duveltje** voor het transporteren van de graanzakken (Afb. 144). Dit soort van kleine cultuurgoederen maken integraal deel uit van uitrusting van een ambachtelijke molen en was, net als het luiwerk of de jacobs ladder onmisbaar voor het transport binnenin het molengebouw.

Erfgoedelementen:

- De twee steenkuipen hebben kunststenen met tweetakse rijnen. Enkel één van beide steenkuipen heeft nog alle oorspronkelijke onderdelen: Beide molenstenen, een bel, kaar, schuddebak, speleman, houten deksel en een metalen pijp die vanop de luizolder het te malen graan aanvoerde.
- Steengalg met schroefdraadsysteem om hoogte van de vork in te stellen. Graffiti op de houten armen van de galg.
- Derde as die via een conische overbrenging een lijnas aandrijft.
- Lijnas die via verschillende riemschijven de builmolen, jacobs ladder, luiwerk en een slijpsteen aandreef.
- Leren aandrijfriem die het luiwerk aandreef.
- Houten kokers van de jacobs ladder.

- Tweede jacobsladder die verbonden is met de builmolen.
- Duveltje voor het transport.

Afb. 143: Slijpschijf voor bilhamer.

Afb. 144: Duveltje .

Op de luizolder bevindt zich het **luiwerk** en het bovenste deel van de **jacobsladder**. Bovenaan de jacobsladder zit de **riemschijf** die verbonden was met de lijnas op de steenzolder. Er zit ook een **verdeelklep met hendel**, waarmee het graan via een **metalen pijp** naar één van de twee steenkuipen kon gevoerd worden (Afb. 145). Enkel de metalen pijp naar de achterste steenkuip is nog aanwezig. De houten onderdelen van de jacobsladder zijn aangetast door insecten.

Het luimechanisme staat naast de jacobsladder en wordt aangedreven via een **aandrukrol** (Afb. 146). De aandrukrol wordt door middel van een **hefboom** in werking gezet. Via een koord kan deze hefboom van op de maalfloer op de benedenverdieping bediend worden. Bovenaan heeft het luiwerk nog een **metalen katrol** en in alle plafonds zitten **valdeuren** waarlangs de zakken met graan naar omhoog konden worden getransporteerd. De houten onderdelen van het luimechanisme zijn aangetast door insecten, de metalen onderdelen zijn aangetast door roest.

Afb. 145: Jacobsladder.

Afb. 146: Luimechanisme.

Erfgoedelementen:

- Jacobsladder met aandrijving via riemschijf. En een verdeelklep met hendel die het graan via metalen pijpen naar de steenkuipen afleidde.
- Luiwerk met aandrijving via aandrukrol en bediening via hefboom.
- Metalen katrol van het luiwerk en houten valdeuren in alle plafonds van het molenhuis.

3.5. Stal.

3.5.1. Voorgevel.

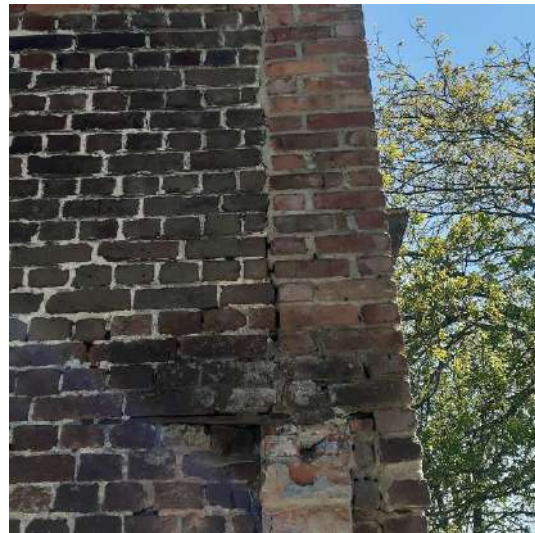

Afb. 147: voorgevel stal.

De voorgevel van de stal bestaat uit baksteen en heeft een gecementeerde plint. Het metselwerk is uitgevoerd in kruisverband en de voegen bestaan onderaan uit kalkmortel en boven uit cement. Onderaan komt de cement van de plint los. De stenen onder deze plint zijn zwaar aangetast door vocht en de voegen zijn verzand. De gevel heeft op de benedenverdieping **3 kleine halfronde vensteropeningen**, bovenaan afgewerkt met een dubbele rollaag. Verder zijn er 3 getoogde deuropeningen. De rechter twee deuropeningen hebben een **opgeklampte segmentdeur**. Beide deuropeningen hebben een dorpel uit blauwe hardsteen, beide dorpels zijn gebroken. Op de verdieping heeft de voorgevel drie getoogde laaddeuropeningen. De linker en rechter laaddeuropening maken deel uit van de originele constructie. De middelste laaddeuropening is een latere toevoeging. Dit is zichtbaar aan bouwnaden links en rechts van deze laaddeuropening (Afb. 148). Er zijn twee metalen muurankers. Deze zijn echter niet verbonden met de interne constructie. Er zijn twee duidelijk zichtbare bouwfases aan de voorgevel en er is een duidelijk verschil in de kwaliteit van de bakstenen. De originele constructie is met 15 stenen opgehoogd. Verder is er ook een bouwnaad op de hoek met de linker zijgevel. Waarschijnlijk werd deze ooit vanop een hoogte van ongeveer 1m70 heropgemetst. Op de rechter hoek is aan een bouwnaad zichtbaar dat de rechter gevel later is toegevoegd. Mogelijk liep de voorgevel oorspronkelijk verder door aan de rechter kant. Het metselverband is verbroken (Afb. 149). Boven de middelste deur van de benedenverdieping heeft de voorgevel 2 diagonale barsten. Onder de rechter halfronde vensteropening zit een barst die tot in de cementen plint loopt. Op de verdieping zit een barst rechts van de ontlastingsboog van de linker laaddeuropening. Rond de middelste laaddeuropening zitten een aantal barsten. De ontlastingsboog boven deze opening is volledig gebarsten en instabiel. Rechts onder de rechter laaddeuropening loopt een barst diagonaal naar de zijgevel. Het dak is gedekt met mechanische pannen en heeft geen dakgoot. De dakconstructie heeft duidelijk stabiliteitsproblemen en op enkele plaatsen zitten de pannen los, of zijn ze al verdwenen. Hierdoor is zichtbaar dat de kepers en panlatten op sommige plekken door vocht zijn aangetast.

Afb. 148: Middelste laaddeuropening.

Afb. 149: Bouwnaad op de hoek met de rechter gevel.

Erfgoedelementen:

- De gevel heeft 3 kleine halfronde vensteropeningen en twee opgeklampte segmentdeuren.

3.5.2. Achtergevel.

Afb. 150: Achtergevel stal.

De achtergevel van de stal bestaat uit baksteen en heeft geen plint. Het metselwerk is uitgevoerd in kruisverband en de voegen bestaan uit kalkmortel en cement. Onderaan heeft de gevel aan de rechter kant **twee halfronde vensteropeningen**. Deze zijn aan de bovenkant afgewerkt met een rollaag. Aan de rechterkant zit een kleine rechthoekige vensteropening. De stenen van de rollaag boven deze vensteropening zijn deels uitgevallen. Er zijn twee metalen muurankers. Deze zijn echter niet verbonden met de interne constructie. De achtergevel heeft drie duidelijke bouwfases (Afb. 151). Onderaan rechts is een bouwnaad die de gevel in twee deelt. Verder is de gevel ook opgehoogd zoals aan de voorgevel. Tussen de verschillende delen is een duidelijk verschil in de kwaliteit van de bakstenen. Voor de ophoging zijn dezelfde stenen gebruikt als aan de voorgevel bovenaan. Aan een bouwnaad op de hoek is zichtbaar dat de rechter zijgevel (gezien vanaf de voorgevel) geen deel uitmaakt van de originele constructie. Het verband van de achtergevel is gebroken, mogelijk liep deze hier oorspronkelijk verder (Afb. 152).

Boven de linker vensteropening zit een barst. Er is een barst boven de bouwnaad die de gevel onderaan in twee deelt. Het dak is gedekt met mechanische pannen en heeft een dakgoot en regenpijp in zink en kunststof.

Afb. 151: Verschillende bouwfasen achtergevel.

Afb. 152: Bouwnaad aan hoek met rechter gevel.

Erfgoedelementen:

- Twee halfronde vensteropeningen onderaan.

3.5.3. Linker zijgevel.

Afb. 153: Linker gevel stal.

De linker zijgevel van de stal bestaat uit baksteen en heeft geen plint. Het metselwerk is onderaan uitgevoerd in een heterogeen verband. Bovenaan is het metselwerk uitgevoerd in kruisverband. De voegen bestaan onderaan uit cement. De gevel is deels begroeid en is onderaan roos geschilderd. Onder deze verflaag zijn nog sporen van een kaleilaag zichtbaar. Bovenaan onder de nok zit een **ronde opening**. Er zijn drie muurankers zichtbaar. Eén in de nok en twee rechts onder het dak. Waarschijnlijk zitten er aan de linkerkant onder de begroeiing ook twee. De muurankers zijn verbonden met de gordingen van het dak. Door vocht zijn de stenen en voegen onderaan aangetast.

De gevel heeft twee bouwfases. Het onderste deel is aan de bouwnaad afgewerkt met een rollaag. Het bovenste deel is opgetrokken uit dezelfde steen die ook aan de voor en achtergevel is gebruikt bovenaan. Aan de rechterkant heeft de gevel een barst. Aan de linkerkant van de gevel hangt een dakgoot.

Erfgoedelementen:

- Ronde opening in de nok van de gevel.

3.5.4. Rechter zijgevel.

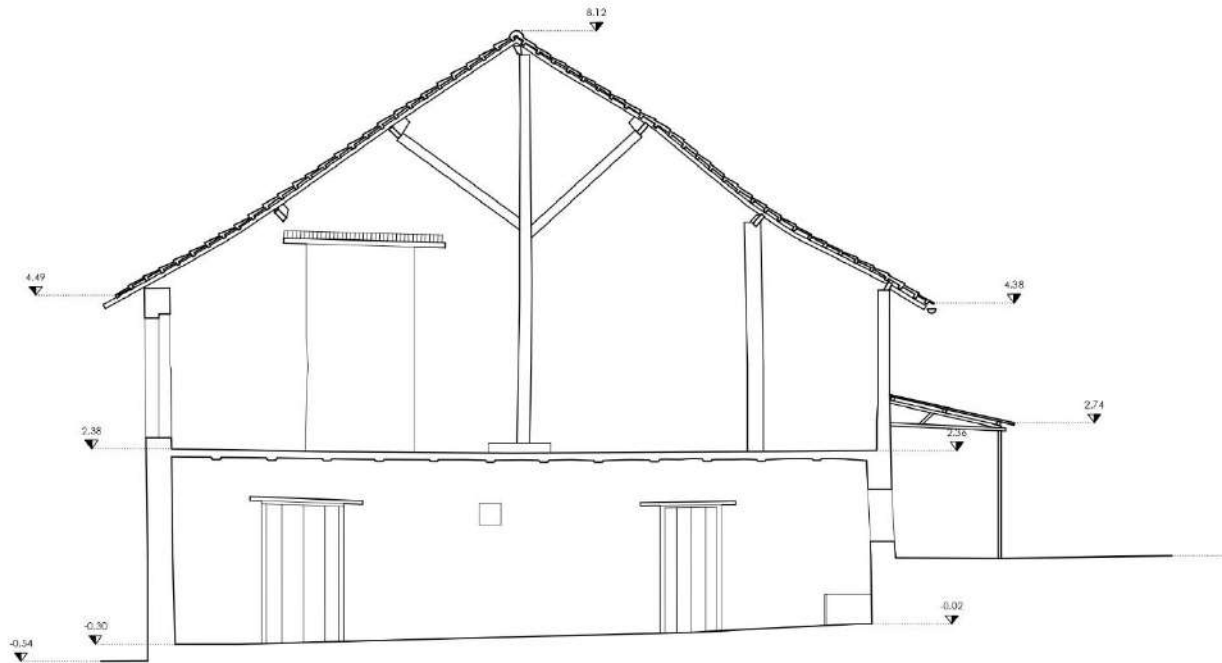
Afb. 154: Rechter zijgevel stal.

De rechter zijgevel bestaat uit baksteen en heeft geen plint. Het metselwerk is onderaan uitgevoerd in een heterogeen verband. Bovenaan is het metselwerk uitgevoerd in kruisverband. De voegen bestaan zowel boven als onderaan uit dezelfde cement, maar er is gebruikgemaakt van twee kwaliteiten van stenen. Onderaan recuperatiestenen en bovenaan zijn het dezelfde machinale stenen die ook in de voor, achter en linker zijn gebruikt bovenaan. Sommige recuperatiestenen zijn poreus en de voegen zijn op verschillende plekken aangetast. Mogelijk was deze gevel ooit begroeid. Onderaan zijn er twee rechthoekige vensteropeningen die bovenaan zijn afgewerkt met een rollaag. De rollagen zijn uitgevoerd in dezelfde stenen die ook bovenaan de gevel zijn gebruikt. De rollaag van de linker vensteropening is instabiel en wordt momenteel gestut. Bovenaan links zijn twee vensteropeningen, hier was een duivenhok. De rollaag die linker vensteropening bovenaan afsloot is uitgevallen. Bovenaan onder de nok zit een **ronde opening**. Er zijn vijf muurankers zichtbaar. Eén in de nok en twee aan weerskanten onder het dak. De muurankers zijn verbonden met de gordingen van het dak. Ook al is er gebruikgemaakt van verschillende kwaliteiten baksteen toch lopen de verbanden in elkaar over en is er geen duidelijk bouwnaad. Waarschijnlijk is de hele gevel in één keer gebouwd met verschillende soorten steen, toen de voor- en achtergevel werden opgehoogd. Er is wel een duidelijke bouwnaad met de onderste delen van de voor- en achtergevel, niet met de opgehoogde delen.

Erfgoedelementen:

- Ronde opening in de nok van de gevel.

3.5.5. Interieur.

Afb. 155: Doorsnede stal.

Op de benedenverdieping is de stal onderverdeeld in drie ruimten. De tussenwanden bestaan uit recuperatiestenen, zijn witgekalkt en zijn niet verbonden met de voor en achtergevel. Het metselwerk is uitgevoerd in een heterogeen verband en de voegen bestaan uit cement. Het plafond bestaat uit stalen I profielen met daartussen gegoten beton. In de linker ruimte bestaat de vloer uit beton. De tussenwand naar de middelste ruimte heeft twee deuropeningen met elk een opgeklampte deur. Bovenaan zijn de deuropeningen afgewerkt met een houten linteel. Achteraan in de tussenwand zit een bouwnaad (Afb. 156). Het deel tegen de achtergevel is uitgevoerd in kruisverband. De middelste ruimte heeft een **bakstenen vloer**. Tegen de rechter zijwand en de achterwand staan **gemetste voedertroggen** (Afb. 157). In de linker tussenwand zit een **kleine nis** tussen beide deuren. In de rechter tussenwand zitten **vijf nissen**. In het plafond boven de deur is een opening naar de zolder. De rechter ruimte is enkel bereikbaar via de deur in de voorgevel. In de rechter ruimte is de **vloer in baksteen** en staat tegen de rechter gevel een **gemetste voedertrog**. Verder zijn er zes gemetste boxen voor varkens. In de voorgevel zit naast de deur een **kleine nis**. In het plafond boven de deur is een opening naar de zolder.

Afb. 156: Verschillende bouwfases tussenwand.

Afb. 157: Gemetste voedertroggen.

Op de verdieping is de stal ook onderverdeeld in drie ruimten. De tussenwanden bestaan uit baksteen en hebben elk een deuropening die bovenaan met een houten linteel is afgewerkt (Afb. 158). Het metselwerk is uitgevoerd in kruisverband en de voegen bestaan uit cement. Door waterinfiltratie is de dakconstructie rot en instabiel. De nokbalk en gordingen zijn op verschillende plaatsen gebroken.

De linker en middelste ruimte zijn leeg. De nokbalk in de linker ruimte is gebroken en hersteld. De panlatten zijn op verschillende plekken hersteld. Tussen de voorgevel en de deuropening heeft de tussenwand een grote barst. Boven de deur zit ook een grote barst. In de middelste ruimte is de nokbalk rot en wordt gestut. Achteraan is de onderste gording gebroken, ook deze wordt gestut (Afb. 159). In de rechter ruimte heeft ooit een afgemaakt hok gestaan in de hoek van de voorgevel en rechter zijgevel. Waarschijnlijk was dit een duivenhok. De voor en zijgevel zijn hier gedeeltelijk bepleisterd. Tussen voorgevel en deuropening heeft de tussenwand een grote barst.

Afb. 158: Deuropening op verdieping.

Afb. 159: Gebroken en gestutte gording.

Erfgoedelementen:

- Bakstenen vloeren, gemetste voedertroggen en nissen in de muren van de middelste en rechter ruimte op de benedenverdieping.

3.6. Bakhuis.

Zoals reeds vermeld in de historische nota is op de kadastrale schetsen zichtbaar dat het bakhuis sinds 1951 op de huidige plaats staat. Op oudere schetsen staat er een bakhuis net naast de beek. Mogelijk werd het bakhuis dus verplaatst, maar het is ook mogelijk dat het om een nieuwe constructie uit 1951 gaat.

Het bakhuis is een versteende **vakwerkconstructie** en staat op een plint uit assen blokken. Het stijl en regelwerk bestaat uit recuperatiemateriaal en is geteerd. De vakwerkvullingen bestaan uit handgevormde recuperatie bakstenen, recente machinaal gevormde bakstenen, assen blokken en houten planken (Afb. 160). Al deze materialen zijn op een heterogene wijze door elkaar gebruikt. De voegen bestaan uit cement. De **oven** bestaat uit baksteen en bevat aan de buitenkant nog restanten van een **lemen afdekking**. De schouw is deels ingestort. De rest is instabiel en wordt gestut (Afb. 161). Er is een **houten opgeklampte deur** en een venster. De vloer bestaat uit beton. Na beschadiging door een storm in 2016 werden de oorspronkelijke **Vlaamse dakpannen** verwijderd om de instabiele constructie lichter te maken. De pannen werden gestockeerd om later hergebruikt te worden.

Afb. 160: Bakhuis.

Afb. 161: interieur bakhuis.

Erfgoedelementen:

- Het bakhuis is een vakwerkconstructie en heeft een bakstenen oven die nog restanten van een lemen afdekking heeft.
- Het gebouw heeft een houten opgeklampte deur en was oorspronkelijk gedekt met Vlaamse pannen. Deze werden verwijderd en worden gestockeerd.

3.7. Bijgebouwen.

Tegen het woon/molenhuisvolume staan twee bijgebouwen. Tegen de linker gevel van het woonhuis staat een gemetst hok dat dateert uit 1951 (Afb. 162). Tegen de voorgevel van het molenhuis staat een schuil opgetrokken uit hout, assen blokken en golfplaten. Deze schuil verschijnt pas in 1985 op de kadastrale schetsen (Afb. 163).

Afb. 162: Bijgebouw naast woonhuis.

Afb. 163: Bijgebouw (schuil) voor molenhuis.

De voorgevel van het hok bestaat uit baksteen en heeft een gecementeerde plint. Het metselwerk is uitgevoerd in kruisverband en de voegen bestaan uit cement. Aan de linkerkant is het hok via een boog verbonden met de stal. De zijgevel bestaat uit assen blokken, heeft een opgeklampte deur en twee vensters. De achtergevel bestaat uit assen blokken, heeft een halfsteens verband en voegen zijn uitgevoerd in cement. In de achtergevel zit een opgeklampte deur die bovenaan is afgewerkt met een houten linteel. Het dak bestaat uit metalen golfplaten.

De schuil bestaat uit twee delen die van elkaar gescheiden zijn door een houten wand. Vooraan is de linker kant open, de rechterkant heeft een dubbele poort. De zijgevel bestaat uit assen blokken en is wit geschilderd. De wand langs de Herk bestaat uit houten planken. De schuil heeft een betonnen vloer en een dak in asbest golfplaten. De dakstructuur zit in de voorgevel van het molenhuis ingewerkt.

3.8. koer.

Afb. 164: Zicht op de koer.

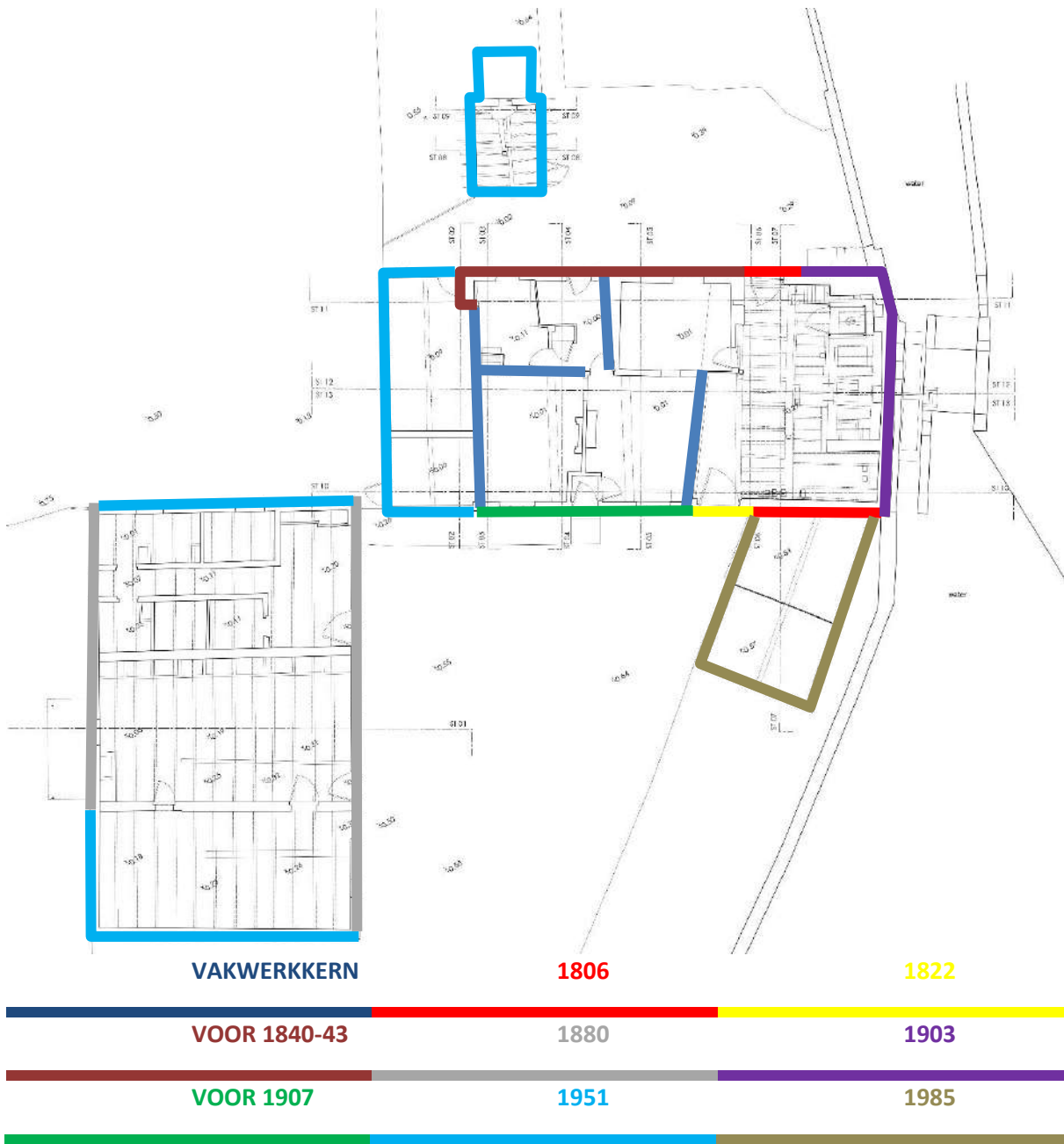
De koer ligt aan het einde van een korte **gekasseide private weg** langs de Herk. Voor het woonhuis is de koer afgewerkt met betonnen tegels en **kasseien**. Voor de stal liggen kiezelstenen.

Erfgoedelementen:

- De koer ligt aan het einde van een gekasseide weg en is deels afgewerkt met kasseien.

3.9. Evolutie

Aan de hand van het bronnen en bouwsporenonderzoek komen we tot de volgende evolutie (Afb. 165).

4. De ERFGOEDWAARDEN.

De erfgoedwaarden werden integraal overgenomen uit de verschillende beschermingsbesluiten. Tijdens de eerste bescherming in 1993 werden de erfgoedwaarden als volgt omschreven.

- De watermolen op de Herk met inbegrip van het molengebouw, de sluis met wanden stroomop- en stroomafwaarts, het waterrad en de volledige inrichting is beschermd als monument omwille van het algemeen belang.

De Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen (KCML) bracht in de beschermingsprocedure een advies uit waarbij de industrieel-archeologische waarde van de molen als volgt werd gemotiveerd: als molen die van 1806 dateert en rond 1900 van een gietijzeren raderwerk met speciale kenmerken werd voorzien. Met "het algemeen belang" wordt dus bedoeld de industrieel-archeologische waarde van de beschermde delen van het complex.

Tijdens de tweede bescherming in 2003 werden de erfgoedwaarden iets gedetailleerder beschreven.

- De bescherming als monument is uitgebreid tot het gemonumentiseerd molenwerk met het ganse gebouw en de omgeving omwille van het algemeen belang gevormd door de:

historische waarde

historische en historische, in casu *architectuurhistorische waarde*: Wateroliemolen van het onderslagtype, gelegen op de Herk, voor het eerst vermeld in 1235, waargenomen door de Ferraris en weergegeven op zijn kaart (1771-77), hernomen in de Buurtwegenatlas (1844). Gebouw geëvolueerd van L-vorm naar de huidige losse bestanddelen door het wegvallen van een dwarsschuur of overdekte doorgang. Typisch complex, bestaande uit woon- en molenhuis haaks op de rivier, losstaande stal links van het voorerf, bakhuis achteraan in de boomgaard. Het woonhuis, vier traveeën breed en anderhalve bouwlaag hoog, is een gedeeltelijk versteende vakwerkconstructie, met een zichtbare, gecombineerde ankerbalkgebint-en-standjuk-combinatie met leemvulling in de linkse zijgevel en stijl- en regelwerkingrestanten boven de ankerbalklaag in de achtergevel; ankerbalken en dakgebint bleven intact bewaard, evenals de binnenindeling, met centrale schoorsteen en geïsoleerde, onderkelderde opkamer linksachter. De voorgevel is volledig gemoderniseerd in het begin van de 20ste eeuw, de achtergevel is simpelweg versteend, evenals de volledige stalvleugel en het bakhuis.

sociaal-culturele waarde

Als watermolen behoort het gebouwenensemble tot de belangrijkste onderdelen van een typische Leemstreekkern; het molenaarsambt was alom gerespecteerd en dit blijkt uit de omvang van het complex en het omliggende terrein. Het woonhuis is daarenboven een voorbeeld van een typische Midden-Limburgse vakwerkconstructie; los van de streekspecifieke interpretatie van de constructietechniek en typische aanlegvormen, die reeds een zekere uniciteit garanderen, maakt het pand deel uit van een uitzonderlijk rijk en gaaf bewaard bestand. Elk individueel vakwerkgebouw in de streek is als dusdanig representatief voor het lange voortleven van deze volkse, landelijke en rustieke bouwtraditie, die bovendien esthetische en sterk beeldbepalende kwaliteiten heeft.

volkskundige waarde

Als watermolen behoort het gebouwenensemble tot de belangrijkste onderdelen van een typische Leemstreekkern; het molenaarsambt was alom gerespecteerd en dit blijkt uit de

omvang van het complex en het omliggende terrein. Het woonhuis is daarenboven een voorbeeld van een typische Midden-Limburgse vakwerkconstructie; los van de streekspecifieke interpretatie van de constructietechniek en typische aanlegvormen, die reeds een zekere uniciteit garanderen, maakt het pand deel uit van een uitzonderlijk rijk en gaaf bewaard bestand. Elk individueel vakwerkgebouw in de streek is als dusdanig representatief voor het lange voortleven van deze volkse, landelijke en rustieke bouwtraditie, die bovendien esthetische en sterk beeldbepalende kwaliteiten heeft.

5. VISIE op het BEHEER en BEHEERSDOELSTELLINGEN.

Het uiteindelijke doel van de restauratie is het creëren van een permanente woonplaats voor de huidige eigenaars. De oorspronkelijke L- vormige configuratie van het complex is in 1951 door een brand verbroken. Het stalvolume en het woon-molenhuisvolume waren oorspronkelijk met elkaar verbonden maar werden door de brand van elkaar gescheiden. Het herstel van deze oorspronkelijke L-vormige configuratie is niet voorzien. Het stalvolume en het woon-molenhuisvolume blijven twee van elkaar gescheiden volumes.

De molen zal niet economisch uitgebaat worden. Om deze reden zal voor het molenhuis met moleninstallatie een aanvraag ingediend worden tot erkenning als ZEN- erfgoed (Zie bijlagen).

De restauratiewerken zijn niet enkel gericht op het in stand houden en versterken van de erfgoedwaarden. Bijkomend moeten de restauratiewerken eveneens gericht zijn op het creëren van een woning die beantwoordt aan de huidige eisen inzake comfort, energie en stabiliteit.

Het woonhuis wordt gerestaureerd volgens zijn traditionele structuur en met behoud van de huidige functie. De opbouw van de koergevel blijft behouden. In de achtergevel worden grotere raamopeningen voorzien om de relatie met het achterliggend landschap te versterken.

De stal wordt omgevormd tot garage en opslagplaats met een logeerkamer op de verdieping. Het waardeloze bijgebouw links naast het woonhuis, welk dateert van na 1951, wordt afgebroken om het achterliggend perceel te ontsluiten via een ruime doorgang met poort. Het erf behoudt zijn functie als circulatieruimte. Het bijgebouw uit 1951, dat aansluit op het woonhuis, wordt verwijderd om het zicht op het achterliggend landschap vrij te maken. De schuil uit 1985, voor het molenhuis, wordt verwijderd om het zicht op het woon-molenhuisvolume vrij te maken. Het bakhuis achter het woonhuis, met inbegrip van de oven, wordt met oude technieken gerestaureerd en bruikbaar gemaakt. De achterliggende tuin wordt streekeigen aangelegd met de nadruk op het stimuleren van de biodiversiteit.

Het molenhuis wordt gerestaureerd, maar krijgt geen economische of publieke functie. Een economische functie als molen is niet mogelijk omwille van de stabiliteitsproblematiek van het gebouw. Maar ook omdat de eigenaars van het molenhuis niet de eigenaars zijn van de externe moleninstallatie zijn. Ze beschikken dan ook niet over het waterrecht. Een alternatieve economische of publieke functie is door de beperkte oppervlakte van het molenhuis niet mogelijk. De moleninstallatie wordt in zijn totaliteit in stand gehouden, maar niet maalvaardig gerestaureerd.

Ondanks het feit dat de molenfunctie geen centrale rol speelt in deze restauratie blijft deze wel mogelijk op termijn. Het molentechnisch gedeelte wordt in stand gehouden en onderhouden zodat de historische continuïteit en de historische waarde van dit industrieel erfgoed blijft behouden. De nog aanwezige onderdelen van de moleninstallatie worden in stand gehouden (behandeling van de houten en metalen onderdelen tegen roest, insecten, etc.). De ontbrekende delen worden niet opnieuw toegevoegd (bijvoorbeeld: leren aandrijfriemen, molenstenen, etc.).

De externe, als onroerend erfgoed beschermde delen van de molen zijn de eigendom van de Watering de Herk. Deze externe delen van de molen (Waterrad, brug, sluisen met damwanden stroomop- en stroomafwaarts) worden eveneens in stand gehouden om te voldoen aan de onderhoudsplicht. Net zoals de interne moleninstallatie worden ze echter niet maalvaardig gerestaureerd. Hierbij moet men wel speciaal aandacht hebben voor de sluisinstallatie. Deze sluisinstallatie speelt momenteel nog een actieve rol en zal deze ook blijven spelen. De gesloten

maalsluis zorgt er namelijk voor dat het waterrad (en dus ook de interne moleninstallatie) niet in gang gezet worden. Door de niet maalvaardige restauratie van zowel de interne als externe delen van de molen zal deze maalsluis ook in de toekomst gesloten moeten blijven. De sluisinstallatie is de laatste 40+ jaar echter niet onderhouden, waardoor de sluisdeuren niet meer bediend kunnen worden en de stevigheid van deze sluisdeuren mogelijk ondermijnd is. Hiervoor is het wenselijk om de sluisdeuren en de bediening ervan op deskundige wijze te restaureren. Op deze manier blijft ook de mogelijkheid bewaard tot een maalvaardige restauratie in de toekomst. De werken aan deze externe delen moeten gebeuren op initiatief van de Watering de Herk.

In het restauratiedossier wordt een gedetailleerde inventaris van het molentechnisch gedeelte opgenomen. Deze zal worden opgesteld in samenwerking met de heer Jos Van Nuffel van de Molenstichting zuid Limburg

Door het in stand houden van het molentechnisch gedeelte bewaren we de mogelijkheid tot het artisaan gebruik van de molen, ook al is dit artisaan gebruik voor de huidige eigenaars niet aan de orde. Hierdoor vrijwaren we de socio-culturele waarde van de site en herwaarderen we de link met de Herk.

De restauratiewerken worden grotendeels uitgevoerd door de eigenaar en lokale aannemers die een expertise bezitten met betrekking tot traditionele bouwtechnieken. Dit versterkt de volkskundige waarde en maakt een zachte, trage en artisanale restauratie mogelijk van onder andere de vakwerkstructuur, het metselwerk en het molentechnisch gedeelte. Als basis voor de restauratie dient het restauratiedossier dat aansluitend op dit beheersplan zal worden opgemaakt.

Voor de restauratie van het hele molencomplex zal de Watering de Herk, als mede-eigenaar toegang verlenen tot de delen die enkel bereikbaar zijn via hun eigendom. Verder zullen zij op hun eigendom al de noodzakelijke maatregelen en voorzorgen treffen om de restauratie van het gehele complex mogelijk te maken.

Fasering:

Fase 1: Restauratie van de stal en herbestemming tot garage, opslagplaats en tijdelijke woning voor de eigenaars voor de duur van de restauratie. Gelijktijdig kunnen de eerste instandhoudingswerken aan het molentechnisch gedeelte worden uitgevoerd. Verder zal er een voorafgaand stabiliteitsonderzoek moeten uitgevoerd worden voor de schuur/stal en het woonhuis met molenhuis het woon/molenhuisvolume.

Fase 2: Restauratie bakhuis.

Fase 3: Restauratie woon/molenhuis.

Fase 4: Heraanleg omgeving en restauratie sluiswerk, wanden en rad van de molen (op initiatief van de Watering de Herk voor alles wat hun eigendom is).

Door de lange termijn en de zachte aanpak kan de fasering van de werken in verloop van tijd aangepast worden.

6. BEHEERSMAATREGELEN.

De maatregelen betreffen de volledige site.

We onderscheiden:

- Voorafgaande werken
- Ruwbouw- en dakwerken
- Buitenschrijnwerk
- Diversen
- Binnenafwerking
- Technieken
- Onderhoudswerken
- Moleninstallatie

Toelichting laatste kolom:

Bij beschermingen als monument moet er voor vele handelingen een toelating aangevraagd worden volgens het Onroerendergoedbesluit; en bij beschermingen als stads/ dorpsgezicht moet er voor vele handelingen een schriftelijke melding ingediend worden bij de gemeente. Bij handelingen waarvoor geen toelatingsaanvraag of melding moet gedaan worden, staat in deze tabel 'nvt'. Bij handelingen die toelatings- of meldingsplichtig zijn, maar waarover het beheersplan voldoende informatie geeft, wordt de handeling vrijgesteld van toelating (kruisje). Waar geen aanduiding staat in de kolom, dient een toelating aangevraagd te worden of een melding ingediend te worden. Bij werken die een vrijstelling van toelating hebben, dienen wel de materialen en de werkwijze te worden gebruikt en gevolgd zoals bij de werken die wel toelating nodig hebben; bv. herstel metselwerk met baksteen van zelfde formaat en kleur als de bestaande steen, met dezelfde stelmortel en voegmortel als het omliggend muurvlak, steenlijsten herstellen met zelfde steensoort als de bestaande, zelfde detaillering, zelfde afwerking,...

aard van de werken	eenmalig	Terugkerend	vrijstelling /toelating
VOORAFGAANDE WERKEN			
Stabiliteitsonderzoek/studie	X		n.v.t.
historische opmeting	X		n.v.t.
inventarisatie/onderzoek van de bouwsporen	X		n.v.t.
materiaalanalyse	X		n.v.t.
RUWBOUW - EN DAKWERKEN			
inrichting van de werf	X		
afbraak- en demontagewerken, afvoeren of stapelen	X		
Grondwerken	X		
rioleringswerken, grondwerk incl.	X		
restauratie van de kelder			
restauratie van het metselwerk wanden en plafond	X		
restauratie van de vloer	X		
toegang	X		
waterdichtingswerken	X		
stabiliteitswerken/herstel funderingen			
ondergieten funderingen	X		
plaatsen van gewapend betonnen stabiliseringsbalken	X		
plaatsen van muurankers	X		
plaatsen van trekstangen en ankers	X		
restaureren van bestaande trekstangen en ankers	X		
funderingen op staal	X		
betonnen vloerplaat	X		
Metselwerk			
ondergronds metselwerk	X		
heropmetsen in recuperatiebaksteen	X		
herstellen van gevelmetselwerk, binnen en buiten	X		
behandeling tegen opstijgend vocht		X	
reiniging van het metselwerk/nevelstralen		X	
verwijderen van bestaand voegwerk	X		
heropvoegen van bestaand metselwerk	X		
voegen van nieuw metselwerk	X		
metselwerk in snelbouwstenen	X		
restauratie van het vakwerk			
schoren en opspannen	X		
nazicht van de onderdelen van het vakwerk	X		
restauratie/ vervangen van de onderdelen vakwerk	X		

reinigen/nevelstraaltechniek	X	X	
preventieve en curatieve behandeling	X	X	
Draagvloeren			
restauratie moerbalken	X		
herstel balkkoppen	X		
vervangen van de kinderbalken door eiken/RNG	X		
reinigen/nevelstraaltechniek	X	X	
preventieve en curatieve behandeling	X	X	
houten dakstructuur			
nazicht en restauratie van te behouden onderdelen	X		
vervangen van onderdelen zoals: eiken spanten, eiken muurplaten, eiken gordingen, eiken/RNG kepers	X		
opbouw nieuwe dakstructuur bijgebouw	X		
eiken gootkepers	X		
eiken bebording	X		
eiken boordplanken	X		
reinigen/nevelstraaltechniek	X	X	
preventieve en curatieve behandeling	X	X	
dakbedekking pannen			
nieuwe pannen	X		
panlatten	X		
tengellatten	X		
afwerkingen en hulpstukken in zink	X		
afwerkingen en hulpstukken in lood	X		
dakvlakramen achterzijde nieuw dak bijgebouw	X		
BUITENSCHRIJNWERK			
ramen en deuren			
houten ramen, traditioneel	X		
houten ramen, hedendaags	X		
stalen ramen hedendaags	X		
eiken deuren	X		
isolerende dubbele beglazing			
in ramen en deuren	X		
DIVERSEN			
natuurstenen dorpels, sluitstenen en plinten	X		
nazicht, herstel, vervangen naar analogie van: smeedwerken, gevelankers, gevelroosters, ornamenten	X		
kaleien	X		
schilderwerk buitenschrijnwerk	X		
cementeringen	X		
BINNENAFWERKING			
lichte binnenwanden en plafonds			
voorzetwanden binnenzijde gevels: structuur, isolatie, OSB en gipsvezelplaten	X		
scheidingswanden: structuur, isolatie, OSB en gipsvezelplaten	X		
vlakke plafonds: structuur, isolatie, gipsvezelplaten	X		
plafonds in troggewelven.	X		
Vloerafwerking			
gerecupereerde, te restaureren plankenvloeren	X		
houten plinten	X		
uitvullingschape	X		
chape	X		
gerecupereerde cementen tegels	X		

stenen plinten	X		
gepolierde betonnen vloeren	X		
Binnenschrijnwerk			
binnendeuren	X		
houten trap	X		
stenen venstertabletten	X		
houten venstertabletten	X		
Schilderwerken		X	
Isolatiewerken	X		
TECHNIEKEN			
Duurzaamheid en hernieuwbare energie zijn de leidraad	X		
KOER			
afbraak en verwijdering van de verhardingen en steenslag	X		
nivelleren van de koer	X		
afwateringssysteem voor de afvoer van regenwater	X		
zandbed op een ondergrond van steenpuin	X		
plaatsen van kasseien van Belgische oorsprong	X		
alle noodzakelijke afwerkingen (boordstenen, uitsparingen enz.).	X		
ONDERHOUDSWERKEN			
onderhoud daken			
schoonmaken van dakgoten en regenwaterafvoeren		X	n.v.t.
algemene onderhoudswerken dak		X	X
onderhoud gevels			
verwijderen van schadelijke begroeiingen		X	n.v.t.
nabehandeling mos- en algengroei		X	X
nazicht en herstel kaleiwerken		X	X
onderhoud van buitenschilderwerk		X	
onderhoud buitenschrijnwerk			
regelmatige controle en reiniging		X	n.v.t.
onderhoud schilderwerk		X	X
onderhoud binnenschrijnwerk			
regelmatige controle en reiniging		X	n.v.t.
onderhoud schilderwerk		X	X
diverse onderhoudswerken			
onderhoud riolering		X	n.v.t.
controle en eventueel herstel waterdichting van de kelder		X	
MOLENINSTALLATIE			
Instandhouding interne moleninstallatie			
zachte reiniging interne gaande en staande werk	X		n.v.t.
moleninstallatie en molengebinte			
behandeling tegen insecten houten onderdelen	X		X
moleninstallatie en molengebinte			
behandeling tegen roest metalen onderdelen	X	X	X
regelmatige controle en nabehandeling aantasting door insecten en roest		X	X
regelmatig oliën van het gaande werk moleninstallatie		X	n.v.t.
kleine herstelwerken in functie van de instandhouding			n.v.t.
Instandhouding externe moleninstallatie			
Verwijderen van schadelijke begroeiing		X	n.v.t.
nabehandeling mos- en algengroei		X	X
behandeling tegen roest waterrad en krooshek	X	X	X
vervangen van beschadigde schoepen waterrad	X		X
regelmatige controle waterrad en krooshek		X	n.v.t.

regelmatig oliën van de wateras		X	n.v.t.
deskundige restauratie sluisdeuren en sluisbediening	X		
regelmatige controle en reparaties aan betonnen onderdelen sluiswerk.		X	X
Regelmatige controle en reparaties aan betonnen damwanden stroomop- en stroomafwaarts		X	X
kleine herstelwerken in functie van de instandhouding		X	X

7. OPVOLGING en EVALUATIE.

Na oplevering der werken kan de bouwheer best tweejaarlijks inspecties laten uitvoeren door monumentenwacht. Bij deze inspecties kan de toestand van het exterieur en interieur en vooral de stabiliteit van de gevel langs de Herk, de achtergevel en de vakwerkconstructie nauwgezet worden nagekeken en in kaart gebracht. Op basis van dit inspectieverslag kunnen dan onderhoudswerkzaamheden worden uitgevoerd.

Om de 6 jaar rapporteert de bouwheer d.m.v. een onderhoudslogboek over de realisatie van de beheersdoelstellingen uit hoofdstuk 5 en de uitvoering van de maatregelen uit hoofdstuk 6.

Dit onderhoudslogboek omvat:

- een actueel toestandrapport zoals in hoofdstuk 3.
- een overzicht van de (preventieve) maatregelen en werkzaamheden die de voorbije 6 jaar uitgevoerd werden, gekoppeld aan de lijst van maatregelen uit hoofdstuk 6.

Dit overzicht bevat:

- de datum van de uitgevoerde werken.
- een korte samenvatting van de ingrepen: welk problemen worden aangepakt?
- een verwijzing naar de maatregel in het beheersplan.
- indien van toepassing: de uitvoerder en de factuur.
- foto's van de werken voor en na.

Daarnaast wordt er ook aangegeven of deze ingrepen volstaan om de vooropgestelde visie te realiseren, dan wel of een bijsturing van de maatregelen en werkzaamheden of de visie nodig is.

8. EXTRA TOEVOEGINGEN.

	Duid in deze kolom aan: "niet van toepassing" (en dus niet bijgevoegd) of de verwijzing naar het hoofdstuk met pagina's of nummer van de bijlage (indien bijgevoegd)
Perimeter van gebied waarvoor beheersplan wordt opgemaakt (met schaal en N-pijl)	Bijlage 8.1
Lijst van geplande werkzaamheden	Zie hoofdstuk 6
Lijst van handelingen waarvan de uitvoering vrijgesteld zal zijn van toelating	Zie hoofdstuk 6
Lijst van ZEN-erfgoed met aanduiding op kaart	Bijlage 8.2
Lijst van open erfgoed met aanduiding op kaart	Niet van toepassing
Lijst van ontsluitingswerken voor open erfgoed	Niet van toepassing
Lijst van werken aan bomen en struiken waarvoor toelating nodig is	Niet van toepassing
Lijst van cultuurgoederen	Niet van toepassing
Lijst van geplande werkzaamheden aan een orgel dat dateert van na de Eerste Wereldoorlog	Niet van toepassing
Bibliografie (overzicht referenties)	Bijlage 8.3
Extra bijlage (bvb. foto's, ...)	
Opmetingsplannen fotoreportage	Bijlage 8.4 Bijlage 8.5

